

ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

1883

[ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6. — ΔΒΔΕΜ. ΦΡ. 8

ΑΘΗΝΗΣ

Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείον της 'Εστίας: 'Επι της Λεωφόρου Πανεπιστημίου, 89.

1883

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕΤ'

Συνδρομή Έτησια: Έν' Ελλάδι πρ. 12, εκτ' Ελλάδα-ξ πρ. 20 - Μεταδρομιαί άρχονται από 1 Ιανουαρίου, Ιούλιου, Σεπτεμβρίου και Δεκεμβρίου - Έξωθεν διευθ.: Έπι τής έτας, Πανεπιστημίου 49, 4 Δεκεμβρίου 1883

ΧΡΥΣΟΥΛΑ

Δεήγημα βραβευθέν

έν τῷ Α' διαγωνισμῷ τῆς «Ήστίας».

Α'.

Έν έτει 1852, τῇ 14ῃ Σεπτεμβρίου, ἡμέρῃ καθ' ἣν ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία ἐορτάζει τὴν Ἰψωση τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, ὁ μικρὸς νείσκος τοῦ ἐν τῇ βορειοδυτικῇ ἄκρῃ τῆς Βυβούιας χωρίου Καστρίου* μετέχων τῆς χαρμοσύνου ἐορτῆς ἀφύπνιζεν ἀπὸ τοῦ ἐωθινοῦ τοὺς εὐκρίθμους κατοίκους διὰ τῶν ἐπανειλημμένων ἤχων τοῦ σηκάντρου του, ἕπερ ἔκρουε μετ' ἐξόχου ζέσεως τὴν πρωΐαν ἐκείνην ἡ γηραιὰ νεωκέρως. Ἰβχε δ' ἔλθη ὁ ἐφημέριος παπὰ Σωτήρης ἀπὸ τῆς προηγουμένης ἐσπέρας εἰς τὸ χωρίον ἵνα λειτουργήσῃ ἐν τῷ ἐκκλησιδίῳ, ἕπερ ἐτιμᾶτο ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας.

Ὡς συμβαίνει εἰς τὰ πλεῖστα μικρὰ χωρία τῆς Ἑλλάδος, ἐπειδὴ οὐδ' οἱ πτωχοὶ Καστριῶται, οὐδὲ τῶν ἄλλων γειτονικῶν χωρίων οἱ καταικοὶ ἠδύναντο διὰ τῶν εὐκρίθμων εἰσοδημάτων αὐτῶν νὰ διατηρῶσιν ἕκαστον ἴδιον ἱερέα, ὁ σεβάσμιος παπὰ Σωτήρης ἦτο ἐφημέριος πάντε χωρίων, ἐν οἷς ἐλειτούργει ἐναλλάξ κατὰ πάσαν κυριακὴν ἢ μεγάλην ἐορτὴν.

Ἦτο λοιπὸν ἕκτακτος ἡ τύχη τῶν Καστριῶτῶν νὰ ἐκκλησιασθῶσι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ὅθεν ἀπὸ τῆς παραμονῆς αἱ καλαὶ οἰκοκυραὶ ἐζύμωσαν τὰς πρωιμυρὰς των καὶ ἠτοίμασαν τὰ μικρὰ ποτήρια καὶ φιαλίδια τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἐλαίου ἵνα φέρωσιν αὐτὰ εἰς τὸν ναόν, αἱ κῆραι ἐλούσθησαν καὶ ἐπλυναν τὰ ἐνδύματα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ διὰ νὰ εἶνε καθαρὰ ἐπὶ τῇ ἐορτῇ καὶ οἱ ἄνδρες ἀπέβαλον τὸν πάγωνα, τοῦθ' ἕπερ συμβαίνει παρ' αὐτοῖς τρεῖς ἢ τετράκις τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ τὰς ἐπισημαστάτας τῶν ἐορτῶν.

Καὶ ἤδη πάντες τὰ ἐορτάσιμα ἐνδύματα περιβεβλημένοι, οἱ ἄνδρες τὴν λευκὴν ἕλιγ-

* Ἐκλιπόντος τοῦ λόγου, δι' ὃν ἡ γράψα: εἶχε ἀπορῶφθῃ ἐν τῷ χειρογράφῳ αὐτοῦ δι' ἀστερίσκων, ἀρχικῶν γραμμῶν καὶ ψευδωνύμων ἐκ δυνάματα τῶν χωρίων καὶ πόλεων, Ἐντικαθιστῆ ἤδη ταῦτα διὰ τῶν ἀληθῶν. Ρ. Δ.

πτυχον φουστανέλλαν, τὸ μάλλινον γελέκιον καὶ τὸ ἐρυθρὸν φέσι, αἱ δὲ γυναῖκες τὸ κεντημένον σιγγουῖ των καὶ τὸ καλλίτερον καλαματιανὸν μαγτήλιον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, πορεύονται πρὸς τὸν ναόν μετὰ κατανύξεως σταυροκοπούμενοι πολὺ πρὶν φθάσωσιν εἰς τὴν θύραν αὐτοῦ καὶ κλίνοντες καὶ ἀσπαζόμενοι τὸ ἱερὸν κατώφλιον πρὸ τοῦ εἰσέλθωσιν.

Ὅτως οἱ ἐννέξ οἰκίσκοι τοῦ χωρίου ἀπομένουσι μετ' ὀλίγων ἐρημοὶ σχεδὸν καὶ μόνον ἀσθενῆς τις αἰξ' ἀποσπασθεῖσα τοῦ ποιμνίου βολαίξει δεδεμένη παρὰ τὸν κορμὸν συκῆς, ἢ ὄρνις ἐπὶ στέγῃς ἀνεληθούσα ἀγγέλλει κακκαβίζουσα ὅτι ἔτεκεν φόν, ἢ κύων τις ἀλλαχοῦ ὑλακτεῖ ὄλιγας ἀσκόπως καὶ ἀναίτιως. Ἄλλ' ὁ τελευταῖος πρὸς τὸ δάσος οἰκίσκος δὲν εἶνε ποσὸς ἐρημος, διότι ζωηρὰ συνομιλία ἀκούεται ἀπὸ τῆς ἀνοικτῆς θύρας αὐτοῦ. Ἦντες εἶνε λοιπὸν οἱ ἀσεβεῖς κάτοικοι, οἱ μὴ μετέχοντες τῆς γενικῆς ἐορτῆς, ἀλλὰ συζητοῦντες ἐνῶ οἱ ἄλλοι χωρικοὶ ἀκροῶνται τῆς θαίας λειτουργίας;

Ἐν τῷ οἴκῳ ἐκείνῳ κατοικεῖ χωρικός ἐξηκοντούτης, εἰς μὲν τὸν ἐκλογικὸν κατάλογον ἀναγεγραμμένος ὡς Δημήτριος Σταύρου Ζήσης, γνωστὸς δὲ παρὰ ταῖς συγχωρικοὺς αὐτοῦ μόνον ὑπὸ τὸ ὄνομα μπάρμπα Μῆτρος Ματσοῦκος. Ὁ μπάρμπα Μῆτρος ὄχι μόνον δὲν εἶνε ἀσεβῆς, ἀλλὰ διακρίνεται μάλιστα μεταξὺ τῶν χωρικῶν ἐπὶ τῇ εὐλαθείᾳ, μεθ' ἧς τηρεῖ τὰς ἐορτὰς πάσας καὶ τὰς νηστείας, ἔτι δὲ φημίλεται ὡς κάτοχος τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ ψάλλει συχνότατα ἐν τῷ ἐκκλησιδίῳ τῆς Παναγίας ὅταν λειτουργῇ ὁ παπὰ Σωτήρης. Ὡστε βεβαίως λόγος τις σπουδαῖος κρατεῖ αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ τὴν πρωΐαν ἐκείνην καὶ ἀληθῶς ὁ μπάρμπα Μῆτρος ἐτοιμάζεται νὰ μεταβῇ εἰς τὴν κωμόπολιν Ἐηροχώριον, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ δήμου Ἰστιαίων.

Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ γέρον χωρικός οὔτε χάριν τέρψεως ἢ μετέβαινε τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὴν πόλιν τρεῖς ὄλας ὥρας ἀπέχουσαν, οὔτε πρὸς ἀπλὴν ἀγορὰν βουκίας καὶ ὄρουζιου καὶ ἄλλοις ὡς ἐπρακτε συνήθως, ἀλλὰ βερετὰ τις ἀνάγκη ἢ καθήκον δυσάραστον τὸν ἔφερον ἐκεῖ διότι κατηφῆς ἦτο ἡ συνήθως Ἰλαρὰ λευκογένης μορφὴ του, ὅταν ἐξῆλθεν ἀπὸ τοῦ οἴκου

και εκαθέσθη επί πέτρας αναμένων την ουγα-
 τέρρα του. ήτις επότιζεν ολίγον παρέκει την
 όνον μετά του όναρίου της. Ανυπομνήσας δέ
 διότι ή κόρη δέν επέσπευδε την έργασίαν ταύ-
 την, άνήγειρε την κεκυφίαν κεφαλήν και έ-
 κραξε διά φωνής, ήτις περιείχε τραχέϊόν τινα
 γλυκύτητα :

— Έλα, Χρυσούλα, πάρ' τὰ χέρια σου και
 μη χαζεύης. Θα με κάνης να μεσημεριαστῶ 'ς
 τὸ δρόμο.

Η Χρυσούλα άντι άπαντήσεως έσυρον άπό
 του σχοινίου την όνον προς τον τόπον, εν φ έ-
 κάθητο ό πατήρ της, ό δέ γέρων μετά νεανι-
 κής γοργύτης άνκηδήσας εκάθησεν επί του
 ξυλίνου άγματος.

— Πατέρα, πῆρες ψωμί ; ήρώτησεν ή νέα
 παραδίδουσα τὸ σχοινίον εις τὸν αναβάτην.

— Όλαϊσσε ! . . Βάνε μου 'ς τὸ σακκούλι
 μετ' ψύχα μπουμπότα γετ' τὸ δρόμο και φέρ' το
 δῶ. Πάρ' και τὰ πλιγὰ άπό 'κει γετ' ! . .

Δρομικώς εξετέλεσεν ή Χρυσούλα την πα-
 τρικὴν διαταγήν και άνήρτησεν όπισθεν του
 σάγματος άφ'ένος μὲν τὸ ερυθρόν μάλλινον
 σακκίδιον τὸ περιέχον τὰς ζωτροφίας, άφ' έ-
 τέρου δέ τὸ ζεύγος τῶν όρνιθίων. Ένώ δέ ό
 πατήρ βαδίσας την όνον ανεχώρει και τὸ ό-
 νάριον ήκολούθει την μητέρα του δια πηδημά-
 των άμμιχῆτος κωμικότητος, ή κόρη έρώνησε
 προς τὸν αναχωρούντα :

— Αἰ ! ώρα καλή πατέρα ! Κε' άν τὰ βγάνη
 ό Θεός δεξιὰ, μήν ξεχάσης τὸ μαντήλι πού σου
 είπα !

— Δέν έχωμε καθόλου χρεία άπό μαντήλια
 και τέτοια ! . .

Υπέλαθεν αύθωρει ώς άποκρινομένη προς
 την αίτησιν φωνή βραγχῆν και όργιλην, και επί
 της όύρας του οίκου προσέβλε την κεφαλήν
 χονδρή χωρικὴ κρατούσα νήπιον επί τῶν γε-
 γυμνωμένων στένων της.

Η ταλαίπωρος Χρυσούλα δέν άπεπειράθη
 κᾶν ν' άπαντήσῃ προς τούς λόγους της μη-
 τριδος ; έγνωρίζεν ότι τούτο ήτο άνωφελές.
 Κατέπτε μόνον ένα στεναγμόν και εισήλθεν εις
 τὸν πατρικόν οίκον, να κτενισθῆ και αύτή και
 στολισθῆ, όπως αι άλλαι κόραι του χωρίου,
 αίτινες ήσαν ήδη πρὸ πολλοῦ εν τῇ εκκλησίᾳ,
 ενφ' αύτῇ άνυπόδητος, άκτένιστος, και τὸ πα-
 λκιότερον ένδυμα φέρουσα ήσχυλεῖτο άπό του
 όρθρου εις τὰς ποικίλας οικιακὰς έργασίας. Αύ-
 τῇ εσάρωσε τὸν οίκον, αύτῇ επλήρωσεν ύδατος
 τὰς λαγήνους, αύτῇ επότισε τὰ ζῶα. Όλα αύτῇ
 και μόνῃ αύτῇ, διότι ή μητριά της είχε να
 θηλάσῃ τὸ μωρόν, ό δέ άδελφός της Σταυρά-
 κης ήτο πενταετὲς άτακτον παιδίον μη γνω-
 ρίζον άλλην έργασίαν πρᾶ μόνον να κοσμιάζῃ
 χῶμα διά του ύποκαμίσου του και να βαπτίζῃ
 την γαλήν εντός της χύτρας, ένεκα του όποιου

αυτός μὲν έξυλοκοπεῖτο συγνὰ υπό της μη-
 τρός, τὸ δέ πτωχὸν τετράποδον είχεν άποβά-
 λη μέρος τῶν τριγῶν εκ του ζέοντος ύδατος.

Β.

Ο μπάμπια Μήτρος ήτο άλλοτε καλὸς οί-
 κοκύρης, και όταν ενυμφεύθη την μητέρα της
 Χρυσούλας πρὸ δεκαοκτώ έτων, μολοντι αύ-
 τὸς ήτο τότε πλέον ή τεσσαρακοντοῦτης ενφ'
 ή νύμφη δέν είχε κλεισῆ άκόμη τὰ δεκαεπτὰ,
 ολοι έμακάριζον την κόρην δια την καλήν της
 τύχην ; διότι ό μπάμπια Μήτρος—τότε τὸν ώ-
 νόμαζον μόνον Μήτρον—είχε πέντε κεφάλια
 γελάδια και εκατόν 'γυδοπροβατα, κεφάλια
 πλέον ή άρκετὰ δι' ένα γαμβρόν του Καστριου.
 Δυστυχῶς ή μήτηρ της Χρυσούλας άπέθανεν
 εξ εύλογίας πέντε έτη μετά τὸν γάμον της και
 κατέλειπεν αύτῇ όρφανὴν εν ήλικίᾳ τριῶν έτων
 εις τὰς φιλοστόργους φροντίδας μόνου του πα-
 τρός.

Ο Μήτρος εν άρχῇ όρηγῶν την άπόλειαν κα-
 λῆς συζύγου, ήν άλληθῶς ήγάπα, ουδ' έσκέφθη
 κᾶν περι δευτέρου γάμου και μετ' όργῆς άπέ-
 ριψε δύο ή τρεῖς προτάσεις, αίτινες εγένοντο
 προς αύτόν. Συνεκέντρωσε την άγάπην του προς
 την μόνην του κόρην και άπεφάσισεν όλην την
 έργασίαν, ολους τούς κόπους να καταβάλλῃ μόν-
 ον χάριν της εύτυχίας αύτης. 'Αλλ' όσα προ-
 χωρεῖ ή ήλικία τόσο εγαιστικώτερον σκέπτε-
 ται τις, και ό χωρικός, όταν διήλθε την πεν-
 τακονταετηρίδα του βίου του, ήρχισε να συλ-
 λογίζεται κατ' άλλον όλως διάφορον τρόπον :

— Πολύ καλά, ήμπορούσε ν' άποκαταστήσῃ
 την κόρην του ; άλλ' ή κόρη θὰ επήγαινε εις τὸν
 άνδρα της και αύτῆς, αύτὸς θὰ έμενε μόνος και
 έρημος, χωρίς να έχῃ κανένα να του φέρῃ ένα
 σταμνὶ νερό, να του άνάψῃ φωτιὰ, να του πλύνη
 τὰ βούχα, να του ζυμώσῃ. Να πάρῃ κοπέλλι ;
 Αἰ, ξερόμε δὰ πῶς ταις κάνουν οι ξένοι ταις
 δουλειαίς . . . Έπειτα 'σάν γεράσῃ ποιὸς θὰ
 τὸν κυτάξῃ ; ποιὸς θὰ του σφαλίσῃ τὰ μάτια
 'σάν πεθάνῃ ; Θα τὸν άφίσουν έναν καληόγερο
 εκεί να ψοφήσῃ 'σάν τζοπανόσκυλος χαμένος
 μέσ' 'ς την κάπα του.

Πῶς ήδύνατο ν' άποφύγῃ την ερημίαν ταύ-
 την ; Και πῶς άλλως, ή νυμφεύμενος εκ νέου ;
 "Οχι μόνον θὰ είχε την γυναίκα του εις τὸ πλευ-
 ρόν, αλλά πιθανῶς θ' άπέκτα εκ του δευτέρου
 γάμου τέκνα άρρενα, τὰ όποια θὰ εδοθῆουν αύ-
 τὸν εις την καλλιέργιαν της γῆς, και όταν ά-
 πέθνησκε θὰ έμενον κληρονόμοι του όνόματός
 του και τῶν κτημάτων και δέν θὰ περιήρχοντο
 οι άγροί, οὖς εξεχέρσωσε δια τῶν ιδίων βρα-
 χιώνων, εις ξένους καλλιεργητάς.

Εις τὸ γειτονικόν χωρίον 'Αγριοβοτάνι είχεν
 ιδῆ άλλοτε κατὰ τινα πανήγυριν την χήραν

του μακαρίτου Γιάννη Κούτρη, άτεκνον και μη
 υπερβάσαν έτι τὸ τρικαστόν έτος. Παρουσίαν
 δέν είχεν, είχεν όμως ; είσαρα φαρτώματα πραι-
 κιά και άρματωσιὰ πλείοτερο άπό πενήντα
 κολωνάτα, έπειτα ήτον άρχοντοπούλα ή Πα-
 ναγιού, και όχι κανένα κορίτσι εκεί χωρίς μυαλό,
 αλλά γυναίκα σωστή με τετρακόσσια, και άπό
 υγεία, άλλο τίποτε ! δέν είχε φόβο να χηρέψῃ
 και δεύτερη φορὰ. Σου ήταν μετ' άντρογυναίκα
 ίσα μ' εκεί 'πάνω πού 'σήκωνε δυὸ κοιλὰ ρόβι
 πού θὰ πῆ πενήντα άκιδες έτσι παιζοντας ; την
 πλάτη και τὸ 'πάγαινε άπ' τάλωνας 'ς τὸ σπίτι
 του πατέρα της, δυὸ τουφεκιαίς δρόμοις .

Χωρίς να χάρῃ καιρόν έτελεε λόγια προς
 τούς γονεῖς της νύμφης, ήτοι αίτησιν γάμου,
 ήτις εγένετο εύχαρίστως δεκτή. Η δέ χήρα
 ουδ' ήρωτήθη κᾶν, και μόνον τῇ άνηγγέσθη ως
 τετελεσμένος γεγονός ότι θὰ υπανδρευεθῆ τὸν
 Μήτρον Ματσούκον άπό τὸ Καστρί ύστερ' άπό
 ένα μῆνα.

Η Χρυσούλα άνήλικον κοράσιον μόλις άρ-
 χίζον να έννοῆ ότι ό άρτος γίνεται άπό άλευ-
 ρον και τὸ άλευρον άπό γέννημα, τὸ όποιον ά-
 λέθει ό μύλος, δέν εγνωρίζε την σημασίαν της
 λέξεως μητριά, δια τούτο μάλλον έχάρη όταν
 ό πατήρ ειπε προς αύτην ότι «θὰ τῆς πάρῃ μετ'
 καινούργη μάννα' πῶς ή μάννα αύτῇ θὰ την
 άγαπᾶ παλὸ και θὰ της κάνῃ σιγγουναίκα με
 κόκκινα πλουμιδια, γιουρτανάκι άπό παρᾶδες
 και βραχιουλιάκι άπό χάντρας κρεμυζαίκα» .

'Αλλ' ό κόσμος όλος—δηλαδή οι ολίγοι
 κάτοικοι του Καστριου— μετ' οίκτου ώμι-
 λουν περι της κακής τύχης, ήτις άνέμενε την
 μικρὴν όρφανήν, και έλεεινολόγουν τὸν μωρόν
 Μήτρον, όστις εβόλιζεν ένα τέτατον διάβουλο
 μέσ' 'ς τὸ σπίτι του 'σάν την Παναγιού τῇ χήρα
 του Κούτρη». Ουδεις όμως δικύνωσε τὰς σκέ-
 ψεις τούτας προς τὸν ενδιφερόμενον, ως συ-
 νήθως συμβαίνει, και μάλιστα πάντες ανεξαι-
 ρέτως ήγυήθησαν αύτῇ καλωρίζεκα και καλά
 στέφανα.

Ο γάμος λοιπὸν ετελέσθη την όρισθεῖσαν ή-
 μέραν εν τῇ οίκῳ του πενησοῦ, ιερογυόντος
 του εφημερίου παπα Σωτήρη. Ην δέ παρα-
 νυμφος επί τούτῳ προσκληθεῖς άπό τὸ Ξηρο-
 χόριον ό κύριος Στέφανος 'Επιμενίδης κτημα-
 τίας και κομματάρχης, ιδιοκτήτης δέ τῶν ά-
 γρῶν, οὖς εκάλιεργει άπό έτων ό Μήτρος Μα-
 τσοῦκος. Κεῖ ήλθον οι νεόνυμφοι την άλλην ή-
 μέραν εις Καστρί επί λευκῶν ίππων, άκολουθού-
 μενοι και υπό πλείστον άλλων εφιππων συμπε-
 θέρων, και πυροβολισμοί άθρόοι ερρίφθησαν επί
 τῇ ύποδοχῇ αυτών.

'Αλλ' ως αν εισήλθε πρόγματι ό κακὸς δικί-
 μων εις τὸν οίκον του Μήτρου Ματσούκου, εύ-
 οὖς την τρίτην άπό του γάμου πρῶτον ό άρι-
 στος τῶν βοῶν αυτού, ό υπερήφανος Μαυρέ-

λης, έπεσεν αἰφνης νεκρός εις τὸ χῶμα, ενφ' ή
 Χρυσούλα τὸν ώδήγει εις την βουκήν. Έκτοτε
 ό δυστυχὴς μπάμπια Μήτρος δέν είδε χαῖρι
 και προκοπῇ 'ς τῇ δουλειᾷ του κατὰ την φρά-
 σιν τῶν χωρικῶν. «Τὸ ένα κακό φέρνει τ' άλλο» .
 τὰ ποιμνιά του κατεστράφησαν, τὰ μὲν παρα-
 συρθέντα υπό όρμητικῶ χειμάρρου εν καιρῶ
 καταιγιδος, τὰ δέ κλαπέντα υπό άγνώστων.
 'Απέμειναν δ' επί τέλους τῆσαν ολίγα πρόβα-
 τα, ώστε ήναγκάσθη να εκποιήσῃ και ταῦτα,
 να αγοράσῃ μίαν άγελάδα, διότι άπαλέσας και
 έτερον βοῦν άπέμενε νῦν σχεδόν χωρὶς ζευγά-
 ρι, αύτὸς ό έχων άλλοτε τρεῖς βόας και δύο
 άγελάδας.

Έπειτα τὰ χωράφια του κ. 'Επιμενίδου εις
 τὰ όποια ήτο καλλίγρος, παρέχων τὸ τρίτον της
 καθαρὰς προσόδου εις τὸν ιδιοκτήτην, εφραγά-
 ρισσας και δέν εδίδε πλέον ό εν αύτοῖς σπειρό-
 μενος σίτος άκαπλασίαν και δεκαπλασίαν την
 συγκομιδὴν έπως άλλοτε. Κατὸ τὰ τελευταία
 λοιπὸν έτη ό Μήτρος, ό παλαιὸς οικοκύρης του
 Καστριου, ήτο ίσως ό πτωχότερος τῶν χωρι-
 κῶν, διότι όχι μόνον ουδέμικν ιδιοκτησίαν εί-
 χεν, άλλ' έφερον επί της βάρχεις και χρέος τρια-
 κοσίων δραχμῶν, ως είχε δανεισθῆ παρὰ του
 κ. 'Επιμενίδου προς δωδεκα επί τοῖς εκατόν,
 εν' αγοράσῃ άραβόσιτον και θρέψῃ την οικογέ-
 νειάν του κατὰ την τελευταίαν άτυχῇ τριε-
 τίν. Εἰς έπίμετρον δ' όλων τούτων ό άφει-
 κός του μη εύχαριστηθεῖς κατὰ την τελευταί-
 αν διεσίαν εκ του μεριδίου τῶν κτημάτων του
 και άποδίδων την γλισχρότητα του εισοδήμα-
 τος εις την όνηρίαν του καλλιεργητοῦ, είχεν
 αναγγεῖλη αύτῶ πρό τινων ήμερῶν ότι θὰ τὸν
 άποβάλλῃ και ἄς φροντίσῃ να εῦρῃ άλλον οίκον
 και άλλους άγρούς εγχαίρως «γετ' να μὲν ξε-
 χειμωνιάσῃ 'ς την άχυροκαλύδα του» .

Και ιδού διατί ό ταλαίπωρος μπάμπια Μη-
 τρος κατὰ την ήμέραν του Σταυροῦ άντι να
 ψάλλῃ εις την εκκλησίαν, ανεχώρησεν άπό πρῶτας
 ένα ενταμώσῃ τὸν κύριόν του και κομπάρου
 του και ίκετεύσῃ αυτὸν να μη τὸν εκδιώξῃ τῶν
 κτημάτων του εν μέσῳ χειμῶνι. Έφερε δ' ως
 μικρὸν πειστήριον τῶν λόγων του και τὸ ζεύ-
 γος τῶν όρνιθίων.

Γ.

Η Χρυσούλα δέν ήρχισε να έννοῆσῃ ότι μι-
 αν μόνον μάνναν έχει ό άνθρωπος και όταν την
 χάρῃ δέν άντικαθίσταται υπό άλλης γυναικῆς,
 πολὺ ήττον υπ' εκείνης, ήν ό πατήρ εκλέγει
 προς άντικατάστασιν αύτης.

Η κυρὰ Παναγιού εισελθοῦσα εν τῷ οίκῳ
 του συζύγου ανέλαβε μετ' ολίγον την κυριαρ-
 χίαν και του οίκου και του συζύγου, διότι εκ-
 κέκτητο δύο αναμφισβήτητα προσόντα υπερο-
 χῆς επί του άνδρός: άνάστημά ύψηλότερον και

φωνήν ισχυροτέραν. Ὁ μπάριμπα Μήτρος χω-
ρίς νὰ τὸ καταλάβῃ καλὰ καλὰ ὑπέκυψεν εἰς
τὴν νέαν ἐξουσίαν καὶ ἡ Χρυσούλα ἐγένετο ὄχι
ἡ κόρη, ἀλλ' ἡ δούλη τῆς δευτέρας τῆς μάνας.

Ἐν τοῖς μικροῖς χωρίοις αἱ πλεῖστοι κόραι
ὡς καὶ τὰ ἄρρενα ἀπὸ τοῦ ὕδατος μέχρι τοῦ
δωδεκάτου ἔτους καὶ πλέον ζῶσι βίον νομά-
δων, διότι ἀποστέλλονται πρὸς φύλαξιν τῶν
βοῶν καὶ τῶν αἰγιοπροβάτων. Ὡς ἐφόδιον παρα-
λαμβάνουσιν ἐν τῷ σάκκῳ, ἔν φέρουσι διαρκῆς
ἀνηρημένον ἀπὸ τοῦ ὄμου, ἔρπον ἀκαυτὰ
ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, καὶ κατὰ τὸ διάστημα
τοῦτο οὐδὲ πλησιάζουσι καν εἰς τὸν πατριὸν
οἶκον. Ὅταν δ' ὁ ἄρτος ἐξαντληθῇ ἔρχονται
πρὸς στιγμὴν, παραλαμβάνουσι νέον καὶ φεύ-
γουσι πάλιν εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ εἰς τὰ δάση.
Αἱ μάλλον προκομμένοι κόραι ἐν τῷ πλανητικῷ
τούτῳ βίῳ περιφέρουσι μικρὰν τινα ἡλεκτάνην,
ἐν ἣ ἀτέχνως νήθουσι τυλόπην μαλλίου, ἢ τε-
μάχιον χονδρῶ πανίου καὶ χρωματιστὰ νήμα-
τα, καὶ καθήμεναι κατὰ γῆς ἐνῷ τὰ ζῶα βό-
σκουσιν, ἀποπειρῶνται νὰ κεντήσωσι κοσμητι-
κὰς λωρίδας διὰ τὰ ἐνδύματά των.

Ἄλλ' ὁ τραγὸς οὗτος καλλιμνήρης βίος δὲν στε-
ρεῖται θελητήρου. Αἱ μικραὶ κωρασίδες, αἰτινες
ἐν ἀρχῇ ἀδηλοῦνται ὑπὸ τῶν γονέων δι' ἀπει-
λῶν πρὸς φύλαξιν τῶν ζῶων καὶ κλαίουσι καὶ
ὀδύρονται διότι φοβοῦνται τὴν ἐρημίαν, μετ' ὅ-
λιγον ἐξοικειοῦνται ἐπὶ τοσούτων πρὸς τὴν ζωὴν
τῶν δασῶν, ὥστε στενοχωροῦνται ἂν μείνωσιν
ὀλίγον ἐν τῷ χωρίῳ. Ὅταν ὁ καιρὸς εἶνε καλὸς,
ἔλθν τὴν ἡμέραν διέρχονται ἀπόβως διὰ τῶν ἀ-
τραπῶν καὶ τῶν φαράγγων, τερταρίζουσαι ἐνίστε
στάχους δημῶδους ἄματτος, λιθοβολοῦσαι τὰς
ἀγρίας ἀπίους, ὅταν ἔχωσιν ἄωρους ἢ ὠρίμους
καρπούς, κοιμῶμεναι ὅπου ἂν τύχωσι τὴν με-
σημβριαν, παρὰ τοὺς βύκκας ἢ ὑπὸ τὰς πεύκας.

Μόνον ὅταν ὁ ἥλιος δύσῃ, ὅταν τὰ δάση γί-
νωνται σκιερὰ ὡς μεγάλα σύννεφα, ὅταν ὁ νυ-
κτοκόραξ ἀρχίσῃ νὰ περυγίζῃ, καὶ ὁ γκιῶνης
κράξῃ ἀπαρηγόρητος τὸν φονεῦντα ἀδελφόν
του, τότε μόνον δειλία τις καταλαμβάνει τὰς
ψυχὰς τῶν παιδιῶν. Ἐνθυμοῦνται τὰς διηγῆ-
σεις τῶν μεγάλων, τὰ παράδειξα ἐπεισόδια, ὅσα
συνέβησαν εἰς αὐτοὺς ὅταν ἦσαν μικροὶ καὶ ἐπή-
γαινον καὶ ἐκείνοι μετὰ τὰ πρόμακα. Ὁ μὲν εἶχεν
ἰδῆ ἓνα θεόρατον Ἄραπην ἐξερχόμενον ἀπὸ τὴν
κουράλια γηραιῶ πλάτανου, ἄλλος διερχόμενος
διὰ τῆς θέσεως Γουρκομνήματι ἐτράπη εἰς φυ-
γὴν διότι προσέβρουσαν εἰς τὸ σαρκίον Γούρ-
κου βρυκόλακος. Ἄλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ ἐμπνεῖ τὰ
μάλιστα τρέμον εἰς τοὺς ἀπλοῦς βουκόλους
μικροὺς καὶ μεγάλους, εἶνε ἡ ἐμφάνισις ἑται-
κῶ. Πολλὰκι ἐνῷ καθέουσαι περὶ μέσας νύ-
κτας ἀκούουσι κρότον βημάτων καὶ κατακλύσι-
μα χαλίκων. Ἐν ἀρχῇ φοβοῦνται μήπως εἶνε
ἀλώπηξ ἢ θῶς, ἀλλ' αἱ κόρες δὲν ὀλακτοῦσιν,

οὐδὲ τὰ πρόβατα ταράσσονται. Τότε ἀκούεται
φωνὴ τις κλυθμηρὰ ὡς βρέφους ἀλγοῦντος.
Ἄν βίβῃ τις λίθους ἢ πυροβολήσῃ, ἡ φωνὴ χέ-
νεται καὶ μετὰ μικρὸν ἐπαναλαμβάνεται πάλιν
ισχυροτέρα. Οὐδέποτε ἔμως κεντρώσασε βουκόλος
νὰ φονεύσῃ τὸ ζῶον αὐτὸ τὸ ἔχον πόδας καὶ
φωνὴν ἀλλ' οὐχὶ σῶμα.

Αἱ μικραὶ βουκοπούλαι καὶ οἱ μικροὶ βουκοὶ
συνενοῦσι τὰ πόμνια κατὰ τὰς θερινὰς νύκτας,
ἀνάπτουσιν ἐνίστε καὶ μικροὺς πυράς, καθή-
μενοι δὲ τριγύρω ὀμιλοῦσι περὶ τῶν ὑπερφυ-
σικῶν ταύτων πραγμάτων. Οὐχὶ σπανίως ὁ ἐ-
λάχιστος κρότος, ἡ ἀσθενεστέρη ἀντήχησις ἀπὸ
τοῦ δάσους προερχομένη, ἐνσπείρει τὴν φοβίαν
καὶ τὸν τρόμον εἰς τὰ παιδικὰ ψυχὰς των,
καὶ τότε κατακλινόμενοι κατὰ γῆς καὶ συνε-
σφιγμένοι οἱ μὲν ἐπὶ τῶν δὲ καλύπτουσι διὰ
τῆς χειρὸς τὴν μορφήν, ἢ ἀποφύγων ἐνδε-
χομένην θεῶν, καὶ ἀποκοιμῶνται μέχρι τοῦ ἔρ-
θρου.

Ἐν ὅσῳ διήγε τὴν ζωὴν ταύτην ἡ Χρυσούλα
δὲν ὑφίστατο τὴν τυραννίαν τῆς μητρικῆς τέ-
σφ διηνεκῆ ὅσῳ κατόπι. Ναι μὲν ὅταν ἤρχετο
εἰς τὸν οἶκον διὰ νὰ πᾶρῃ μομιπῶτα, συγνό-
τατα ἐπεζήτει λόγον ἐκείνη ἵνα τὴν ἐπιπλήξῃ,
δις μάλιστα καὶ τὴν ἐρράπισε, διότι εἶχε στί-
σι τὸ σιγγῶνί της εἰς μίαν βάλτιν καὶ ἄλλοτε
διότι εἶχε χάση ἐν ἐρίων, καὶ πάντοτε τὴν ἐ-
δέχτο ψυχρὰς καὶ ἔριπτε τὰ ζηρότερα τεμά-
χια τοῦ ἄρτου εἰς τὸ τράση της, ἀλλ' ὅταν
μετ' ὀλίγον ἀπῆρχετο εἰς τοὺς ἀγρούς, ἐν τῇ
ἐλευθερίᾳ ἐλησμόνει ὄλα ταῦτα ἐσυλλογίζετο
δὲ κάποτε ὅτι πιθανόν νὰ ἔπτασε καὶ αὐτὴ.
Ὅσον διὰ τὸν ζηρότατον ἄρτον οὐδὲ τὴν ἔ-
μελλε καν εἶχε τόσῳ καλὴν ἄρεθιν καὶ τόσῳ
κωπτεροῦς ἰδόντας!

Ἄλλ' ὅταν ὁ πατὴρ της ἐπόλησε τὰ τε-
λευταῖα του αἰγιοπροβάτα καὶ ἔδωκε τοὺς βύκας
του εἰς τὸν γιᾶρην τοῦ χωρίου νὰ τοὺς φυ-
λάττῃ, αὐτὴ δὲ ἦλθε καὶ ἐγκατέστη πλέον ὀ-
ριστικῶς ἐν τῷ πατριῷ οἴκῳ ἐν ἡλικίᾳ δεκα-
τριῶν ἐτῶν, τότε ἤρχισε τὸ μαρτύριον.

Ἡ Χρυσούλα κατὰ τὴν ἰδέαν τῆς κυρῆ Πα-
ναγιούς δὲν ἀπετέλει μέρος τῆς οικογενείας·
«πολὺ ἦτον καὶ τὸ κομμάτι τοῦ φωμαίου ποῦ τῆς
ἔδιναν νὰ τρώγῃ καὶ ἡ τσέγγα ποῦ τῆς ἄφιναν
γεὰ νὰ κομμάτι ἐκεῖ μακρὰ μακρὰ εἰς τὴν
ἄλλη ἄρη τοῦ σπιτιοῦ. Καὶ ἔπρεπε νὰ δου-
λεύῃ, νὰ δουλεύῃ ὡς σκλάβη γεὰ νὰ ταῖς ἔε-
πλερώνῃ ὄλας αὐταῖς ταῖς χάρης». Ἡ μητρικὴ
προϋχώρησεν ἐπὶ πλέον ἡ Χρυσούλα ἔπρεπε νὰ
ἔγῃ ξεχωριστὴ τὸ γαβῶθι της καὶ τὸ σταμνὶ
της. Καὶ μίαν ἡμέραν, διότι τὴν εἶδε ἐν πίνῃ
νερὸν ἀπὸ τὸ ἰδικὸν της σταμνίου, τὴν ἔρπα-
σαν ἀπὸ τὰς πλεξίδας, συνέτριψε τὸ ἀγγεῖον
κατὰ γῆς καὶ διεκλήρυσεν ἐπισήμως ὅτι «τὴν
συχαίνεται ἐπὶ τέλος καὶ νὰ τὸ μάθῃ μετὰ γεὰ

Δ.

πάντα». Ἄλλοτε πάλιν, ἐπειδὴ ὁ μικρὸς Σταυ-
ράκης ὁ υἱὸς της, εἴλκεν ἀπὸ τῆς οὐρῆς τὴν
δύον καὶ ἡ Χρυσούλα τὸν ἐπέπληξε διὰ νὰ μὴ
τὸν λακτίσῃ τὸ ζῶον, ἡ κυρὴ Παναγιῶ ὕψωσε
πέλεκυν ἀπειλοῦσα ὅτι «θὰ τὴν σκοτώσῃ καμ-
μὰ φορὰ, ἂν θέλῃ νὰ κἀνῃ τὴν δασκέλα εἰς τὰ
παιδιὰ της, καὶ νὰ φύγῃ μετὰ ὄρα ἀρχήτερα
ἀπ' τὸ σπίτι». Καὶ ἀληθῶς τὴν ἐξεδίωξε καὶ
τὴν ἀφήκεν ἄνευ τροφῆς εἰς τὰ ἀλώνια μέχρι
τῆς νυκτός.

Ἄλλοίμονον δὲ ἂν ἡ ταλαίπωρος κόρη ἐζή-
τει ποτὲ νὰ κεντήσῃ! Ἐπρεπε κρυφίως νὰ
πράττῃ τοῦτο καὶ νὰ κρύπτῃ ἀσφαλῶς τὸ κεν-
τημά της διὰ νὰ μὴ τὸ εὕρῃ ἡ μητρικὴ καὶ τὸ
κάμῃ πάλιν κομμάτι μετὰ τὸ ψαλλίδι λέγουσα
ὅτι «μ' αὐτὰ ξελογοιζόνται τὰ κορίτσια καὶ
δὲν ἔχουν ὄρεξι γεὰ δουλεῖν». Καὶ διὰ τοῦτο ἐνῷ
αἱ ὀμήλικαι κόραι εἶχαν σχεδὸν τὴν ἡμίσειαν
πρόια των ἡ Χρυσούλα μάλιν εἶχεν ὑφάνῃ
τρία ὑποκάμισα, δύο σιγγῶνια καὶ μίαν ἐρυ-
θρὴν ποδιάν, καὶ ἐνῷ ἄλλαι ἐπίσης πτωχαὶ
εἶχον τόσα ἄρματα, αὐτὴ ἡ μοναχοκόρη τοῦ
μπάρμπα Μήτρος δὲν εἶχεν οὔτε εἰκοσι παρά-
δες εἰς τὸ γεουρνάμι της.

Ἄλλ' ἡ πατρικὴ σπαργὴ τοῦ γέροντος πῶς
δὲν ἀντετάσσετο πρὸς τὴν κακεντρέχειαν τῆς
μητρικῆς; Ἡ Χρυσούλα δις καὶ τρεῖς ἐν ἀρχῇ
κατέφυγε πρὸς αὐτὸν ἀφηγουμένη τῆς μη-
τρικῆς τὴν σκληρότητα, ἀλλ' ὁ γέρον τὴν ἐ-
θώπευσε καὶ μειλχίως τῇ ἀπεκρίθη:

— Αἱ τί νὰ γείνη, κόρη μου; πρέπει νὰ κά-
νουμε ὑπομονὴ καὶ οἱ δύο!

Ἐκτοτε δὲ πολλάκις παρέστη ἡ Χρυσούλα
μάρτυς οικογενειακῶν σκηνῶν καὶ ἤκουσε τὴν
μητρικὴν ἀποκαλοῦσαν τὸν πατέρα της «κου-
τὸν, ἀνόητον, ἀκαμάτη, μουφλοῦζη, παληρό-
γερο». . . Παιεῖνος δ' ἔκρυπτεν ὑπομονητικῶς τὴν
κεφαλὴν ὑπὸ τὸ ὑβρεολύγιον. Ὅστε ὁ πατὴρ
ὄχι μόνον ἦτο ἀνίκανος νὰ τὴν προστατεύσῃ
ἀπὸ τῆς μητρικῆς, ἀλλ' ὑπέκουπε καὶ αὐτὸς
εἰς ὁμοίαν τυραννίαν. Καὶ ἔλαβε λοιπὸν ἡ κόρη
τὴν γενναίαν ἀπόφασιν νὰ μὴ προσθέτῃ εἰς τὴν
δυστυχίαν αὐτοῦ νέον βάρος διὰ τῶν ἰδικῶν
της ταλαίπωριῶν.

Φαίνεται ὅτι ἡ θεία πρόνοια προορίσασά τι-
να μεταξὺ τῶν ἀνθρωπίνων πλασμάτων εἰς τὴν
δυστυχίαν, ἔσχε τοῦλάχιστον τὴν ἀγαθότητα
νὰ προκίση αὐτὰ καὶ δι' ἀναλόγου ὑπομονῆς.
Ἡ Χρυσούλα ἦτο ἐκ τῶν πλασμάτων ταύτων
εἰς τὴν κακίαν ἀντέτασσε καρτερικῶν, ὑπομο-
νῆν ἀνεξάντητον. Καὶ ἴσως εἰς ἀμοιβὴν τῆς
ἀγγελικῆς ταύτης ὑπομονῆς ἐν τῷ διηνεκῷ
μαρτύριῳ, ὅπως ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν χριστι-
ανῶν μαρτύρων ἐπεκαθῆτο περιλαμπῆς καὶ ἀ-
κτινοβόλος στέφανος, ἐπὶ τῆς ξανθῆς κεφαλῆς
τῆς χωρικῆς παρθένου ἡ φύσις ἀπέθετε τὸν εὐ-
ὠδὴν στέφανον τῆς καλλονῆς.

Ἡ νεαρὰ χωρικὴ εἰσελθοῦσα εἰς τὸν πατρι-
κὸν οἶκον ἀπέβλεπε τὸ τετριμμένον κίτρινον
μαντήλιον, δι' οὗ εἶχε κεκλυμμένη τὴν κό-
μην, ἐξέπλεξε τὰς ξανθὰς χαλαρὰς πλεξίδας
της, καὶ λαβοῦσα παλαιὸν κτένιον ἐλλιπὲς
κατὰ τὸ τρίτον τῶν ἰδόντων καὶ μικρὸν κέ-
τοπτρον, ὅπερ εἶχεν ἀγροῖσῃ ἀπὸ τὸν πλανό-
διον πραγματευτὴν ἀντὶ μιᾶς ὀκτῆς ἀραβοσί-
του, ἐκαθέσθη ἐπὶ τοῦ κεντρικῶν διαπέδου
καὶ ἀνυψώσασα ὀλίγον τὰ γόνατα καὶ ἀποθέ-
σασα τὸ κάτοπτρον ἐπ' αὐτῶν οὕτως ὥστε νὰ
κατοπτρίζηται ἡ μορφή της, ἤρχισε νὰ κενί-
ζηται. Ἡ δὲ μητρικὴ ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ
λικνίζουσα τὸ βρέφος ἐντὸς κακοτέχνου κούλης
σκαφίδος. ἤτις ἐπέτεχε τόπον λίκνου, προσεπάθει
νὰ κατασιγήσῃ τοὺς κλαυθμούς αὐτοῦ διὰ μο-
νοτόνου βουκαλητικῆς μελωδίας:

Ὁ ὕπνος τρέφει τὰ παιδιά, ὁ ἥλιος τὰ βλαστάρια,
Κ' ἔμένα τὸ παιδάκι μου τὸ τρέφουν τὰ χάρια.

Διακόπτουσα δὲ πρὸς στιγμὴν τὸ ναννοῦρι-
σμα, ἔριπτε βλαστὰς βλέμματα πρὸς τὴν καλ-
λωπιζομένην κόρην καὶ συνέσφιγγε τὰ χεῖλη,
ἀνακινούσα ἄμα τὴν κεφαλὴν εἰς δῆλωσιν οὐ-
κτου μεμιγμένου μετ' ὄργης. Ὅταν δ' ἡ Χρυσούλα
προσέδεσεν εἰς τὰς ἄκρας τῶν πλεξίδων
της τεμάχιον ἐρυθρῆς ταινίας καὶ βίβασα αὐτὰς
πρὸς τὰ ὀπίσω ἐκάλυψε τὴν κεφαλὴν διὰ πα-
λαιῶ ἀλλὰ χαρίεντος κεκουφάλου καὶ κατεβί-
θασεν ὀλίγας τρίχας ἐνθεν καὶ ἐνθεν ἐπὶ τῶν
κροτάφων ἵνα σχηματίσῃ φιλαρέσκως τὰ τζου-
λοῦφια της κατὰ τὸν ἀγροτικὸν συρμόν, ἡ μη-
τρικὴ δὲν ἠδυνήθη πλέον νὰ καταστειλῇ τὸν
θυμὸν καὶ ἐμπαικτικῶς μειδιάσασα ἀνεφώνησεν:

— Οὐ! τώρα δὲ μαῦγεινες σωστὴ πεντά-
μορφη, τύπλα νᾶχ' ἡ Ἡλιογέννητη. . .
— Δὲν συγυρίζομαι γεὰ νὰ γείνω πεντά-
μορφη, ἀπεκρίνατο μετὰ πραότητος ἡ Χρυσού-
λα, μὰ δὲν ἔμπορῶ καὶ νὰ γυρνῶ ὡς κωτα-
βέλλα εἰς τὸ χωρὶ ἡμέρα ποῦ εἶνε σήμερα.

— Καὶ τάχα ὡς δὲν συγυρισθῆς ἐσὺ θὰ
ξεπέσῃ βλέπεις τὸνομα τοῦ Καστριῦ μας, σκορ-
δοκαίλια, θὰ τῶχουν οἱ χωρικνοὶ μας, ἂν δὲν
βόνης σήμερα τὰ κυριακάτικά σου. Ἄμ' δὲν
πᾶς νὰ μου γαθῆς ξεμουκλιμένη! Δὲν λὲς πῶς
σοῦ ἔμυρισθηκε χορὸς πάλι, μόνο θες νὰ κρυ-
φθῆς πίσω ἀπ' τὸ δαχτύλι σου;

Ἡ Χρυσούλα δὲν ἀπελογεῖτο εἰς τὰς κατη-
γορίας ταύτας καὶ ἡ μητρικὴ ὠργίζετο πλεῖο-
τερον ἐκ τῆς σιωπῆς αὐτῆς.

— Αἱ! δὲν ἀποκρίνεσαι, ἀρή, ποῦ μοῦ κά-
νεις ἐδῶ καὶ κάμποσο καιρὸ τὴν ὄσα Μαρία,
ξελογοισμένη! Ἡ θαρρεῖς πῶς δὲν σε κατα-
λαβαίνω τάχα καὶ μετὰ παιζογελάς. Σοῦ περνᾷ
ἀπ' τὸν νοῦ πῶς μετὰ τζουλοῦφια σου καὶ με

της καρδέλλαις σου θά κόνης κανένα να σ'αγαπήσει και να σε πάρει. Αί, και να ιδούμε ποιος θά'ν' ο καλύτερος που θά ζευγαρώσει μ'ένα τέτοιο κελεπήρι ! . .

Η άτυχής κόρη είχεν ένδυθη τὸ κεντημένον της σιγγουλι και έξώνοντο τὸ κάκινον ζωνάρι της σιωπηλῇ και καταφθῆς. Ἄλλ' ἡ μητριὰ δὲν είχεν εὐχαριστηθῆ ἀκόμη ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν σκληρῶν λόγων της :

— Τί κακὰ πάσαν' ἡ μάνα σου και 'πέθανε, δὲν έξησε να χαρῆ τὴν κόρη της . . . Θά 'ταιριάζατε και 'ς τὴ γνάσι . .

Ἡ Χρυσούλα δὲν ἠδυνῆθη ν' ἀνθέξῃ ἐπὶ πλέον. Ὅταν ἤκουσεν ὑβρίζομένην τὴν μνήμην τῆς μητρός της, συνέπελεξεν ἱκετευτικῶς τὰς χεῖρας, και ἐνώ τὰ δάκρυα ἐκυλλόντο ἐπὶ τῶν παρειῶν της ἐφίθουρεν :

— Ἐμένα και, ὦ, τι θές . . . Μὰ ὄχι τὴ μάνα μου, ὄχι τὴ μάνα μου !

Ἀπαισία λάμψις κἀντροεργείας ἐπεχύθη ἐπὶ τῆς μορφῆς τῆς μητρίδας. Τὴν ἔκαμε κ' ἔκλαυσεν ! . . ἂ ! τὴν ἔκαμε κ' ἔκλαυσεν ! — αὐτὸς ἦτο ὁ σκοπὸς της. Ἐπειτα είχεν ἐφεύρη νέον ὄπλον, ἴνα πληγῶν τὴν καρδίαν τῆς προγονῆς: νὰ ὑβρίξῃ τὴν μνήμην τῆς μητρός της. Δι' ὅ εἰς ἀπάντησιν προσέθηκε :

— Κατὰ τὸ μαστρογιάννη και τὸ κοπέλλια του. Κατὰ τὴν μάνα κ' ἡ κόρη . . . Και πολλὰ λένε 'ς τὸ χωρὸ γὰ τὴν μακαρίτισσα . .

Ἡ Χρυσούλα πεπνηγμένη ἐκ τῶν λυγμῶν ἔφυγε μακρὰν τοῦ οἴκου πρὶν ἡ μητριὰ τελειώσῃ τοὺς ἀσεβεῖς τούτους λόγους.

Ἀπὸ τῶν ἀλωνίων—ἄτινα ἐπέχουσιν ἕνεκα τῆς ὀμαλότητος τοῦ ἐδάφους τόπον πλακτείας ἐν τοῖς χωρίοις—ἤκούοντο γλυκεῖς ἤχοι φλογέρας και δούποι τυμπάνου. Ἡ λειτουργία είχεν ἤδη τελειώσῃ, οἱ δὲ νέοι χωρικοὶ και αἱ λυγερὰι συνηθροίσθησαν ἐκεῖ και ἐχόρευον ἐπὶ τῇ ἔορτῃ. Ἄλλ' ἡ ὄρφανῇ δὲν ἐβάδιζε πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν ἀλωνίων, ἐτρόπη πλαγίως πρὸς τὸν ναῖσκον τῆς Παναγίας. Ἡ θύρα τοῦ ναοῦ ἦτο κλειστή· ἡ Χρυσούλα ὤθησεν ἐλαφρῶς αὐτὴν και εἰσῆλθεν ἀκροποδῆτι βαδίζουσα, ἔπως εἰσέρχεται πᾶς τις ἐντὸς παρεκκλησίου ὡς φεβούμενος μήπως ταραξῆ τὴν ἁγίαν σιωπὴν ἣτις βασιλεύει ἐκεῖ. Ἡσπασθη εὐλαβῶς τὰς εἰκόνας, εἶτα δὲ καταθέσασα ἐν πεντάλεπτον ἐντὸς τοῦ δισκου ἔλαβε μικρὰν κιστρίνην λαμπάδα, ἠναψεν αὐτήν, και διὰ τῆς καλάμης προσφυλάττουσα τὸ φῶς ἴνα μὴ σβεσθῆ, ἐξῆλθε πάλιν τοῦ ναοῦ.

Ποῦ λοιπὸν ἐπήγαγε τὴν ἀνημμένην λαμπάδα ;

Ἐν τοῖς χωρίοις οἱ νεκροὶ θάπτονται πλησίον τῆς ἐκκλησίας, οἱ δὲ περὶ τῆς Παναγίας πεπνηγμένοι σταυροὶ, και τὸ χριστιανικὸν ἐξέχοντα ζῦλα και συντετριμμένα τινὲς λάγνη

νοι τῆδε κκεῖσε ἐσκορπισμένοι ἐμαρτύρουσιν ὅτι ἐκεῖ ἦτο τὸ νεκροταφεῖον τῶν Καστριατῶν. Πλησίον μικροῦ σταυροῦ ἀτέχνως κτισθεὶς ἐκ δύο δεδεμένων κλάδων ἀγριελιάς ἡ Χρυσούλα ἔκυψε κατὰ γῆς και ἐπεκόλλησε τὸ κηρίον ἐν μέσῳ δύο λίθων· ἐξαγαγούσα δ' ἀπὸ τοῦ κόλπου τεμάχια λιθίνου ἔθηκεν αὐτὰ ἐντὸς συντριμματος κεράμου και ἔκατε ταῦτα διὰ ξυλαρίων, ἄτινα ἀπηνθράκουν ἐν τῇ λαμπάδι. Εἶτα δὲ γονυπετήσασα κατὰ γῆς και κλίναςα πρὸς τὸν σταυρὸν τὴν κεφαλήν ἡ νεκρὰ χωρική ἔμεινε σιγηλῇ και ἀκίνητος.

Οἱ ἤχοι τῆς φλογέρας γλυκεῖς ἤκούοντο ἀπὸ τῶν ἀλωνίων και τὸ μῦρον τοῦ λιθίνου ἐπλήρου εὐωδίας τὸν ἀέρα.—Ἄλλὰ πολὺ γλυκυτέρα τῶν μελωδικῶν ἤχων, πλὴν ἀγιωτέρα τοῦ κτισμένου θυμιάματος ἀνῆρχετο πρὸς τὸν ὀρανὸν ἡ ἀφωνος προσευχὴ τῆς ὄρφανῆς ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς μητρός της.

Ὅταν μετ' ὀλίγον ἡ Χρυσούλα ἦλθεν εἰς τὰ ἀλώνια διὰ νὰ εὐρῆ τὰς φίλας της, δὲν ἦτο πλέον αὐτὴ καταφθῆς αὐτὴ θλιβερὰ ἡ μορφή αὐτῆς. Ἐχόρευσεν, ἐγέλασεν ὅπως πάντοτε, και ὄλοι αἱ λεβέντιδες τοῦ χωρίου ὠμολόγησαν κρυφομιλούντες μεταξύ των, ὅτι ἡ «Χρυσούλα τοῦ μπάρμπα Μήτρου εἶνε ἡ πρώτη λυγερὴ τοῦ Καστρίου, μόνον 'που εἶνε φτωχούλα και δυστυχισμένη μ' αὐτὴν τὴν στρίγγιλα τὴν μητριὰ της».

Ε.

Είχεν ἤδη νυκτώσῃ πρὸ πολλοῦ. Σιγῇ και σκότεις ἐκάλυπτε τὸ χωρίον· και μόνον τὰ φύλλα τῶν πελωρίων πετελεῶν αὐτοῦ ὑπέτριζον φρικιώντα εἰς τὴν πνοὴν τοῦ ἀπογεύου ἀνέμου τῆς νυκτός. Αἱ οἰκίαι ἦσαν πᾶσαι κλεισταὶ ἐκτὸς τῆς τοῦ μπάρμπα Μήτρου, ἣτις διὰ τῆς ὀλίγαν ἀνοικτῆς θύρας διαγράφουσα γραμμὴν φαιτεινὴν ἐν τῷ σκότει ἐμαρτύρει ὅτι ὁ οἰκοδεσπότης δὲν είχεν ἔτι ἐπανέλθῃ ἐκ τῆς κωμοπόλεως.

Πλησίον τῆς ἐστίας, ἐν ἡ ἕκαίοντο κωνοφόροι κλάδοι πευκῶν ἀναδιδόντες ζωρὰν και ἐρυθρωπὴν λάμψιν, ἐκάθητο μικρὸν πρὸς τὰ ὀπίσω κλίνουσα ἡ Χρυσούλα περιβεβλημένη πάλιν τὸ καθημερινὸν ἔνδυμα· προσεπάθει δὲ εἰς μάτην νὰ διαλύσῃ χρωματιστὰ τινὰ μαλλία τοῦ κεντήματος συνδεδεμένα διὰ πολυτρόπων κόμβων. Ἡ μητριὰ, ἣτις δὲν ἐννείει νὰ χάνῃ τὸν ὕπνον της ἀδικα, είχεν ἤδη κατακλιθῆ ἐνδεδυμένη—ὅπως κοιμῶνται πάντες ἐν τοῖς χωρίοις—και καλυφθεῖσα μέχρι τῶν παρειῶν διὰ χονδρῶν μαλλίνου σκεπασματος, κατέλειπε μόνον ἐν ὑπκίθρῳ τὴν βίνα δι' ἧς ἤβλε βαγχαλητικὴν τινὰ φθῆν. Ἐνθεν και ἐνθεν τῆς μητρός ἐκοιμῶντο ὁ Σταυράκης κατὰ γῆς κιστῶν ἐν τῇ

ἀγκλῆ τὴν φωριῶσαν γαλῆν, και τὸ νήπιον ἐν τῷ λίκνῳ.

Ἡ Χρυσούλα ἀπελπισθεῖσα ἐκ τῆς ἐπιμονῆς τῶν μαλλίων, ἀπέριψεν αὐτὰ ὀργίλως, ἀνεξοπύρησε τὴν πυρὰν και διανοίξασα ἐλαφρῶς τὴν θύραν ἐνέτεινε τὴν ὄρασιν και τὴν ἀκοήν. Ἄλλ' οὐδ' ἔβλεπε οὐδ' ἤκουε τι περιδίδον προσέγγισιν ἀνθρώπου.

— Πιράξενον, ἐσυλλογίσθη, πῶς ἀργησε τόσο ὁ πατέρας· νᾶνε γὰ καλὸ ἢ γὰ κακὸ ;

Σχεδὸν αὐτοστιγμὴ ἠκούσθη πέραν ἀπὸ τῶν ἀλωνίων ἐλαφρὸς ποδοβολητὸς, ὕλακαὶ κυνῶν και ὀγκηθμὸς ὄνου. Ἄλλὰ συγχρόνως ἀπὸ τῆς κρυφῆς, ἣτις ὠροῦτο ὑπὲρ τὴν στέγην τοῦ οἴκου ἐξέφυγε θλιβερὰ, σπαρακτικὴ φωνὴ γλαυκός.

Ἡ Χρυσούλα ἐφρικίασε :

— Κάτι κακὸ θά μὰς ἔρθῃ 'στὸ σπίτι! ἐφίθουρεν.

Μετ' ὀλίγον ὁ μπάρμπα Μήτρος κατήρχετο τῆς ὄρας πρὸ τῆς θύρας τοῦ οἴκου. Ἄλλ' ἡ Χρυσούλα ἐκ πρώτης ἄψεως ἐνόησεν ὅτι ὁ πατήρ δὲν ἔφερε καλὰς εἰδήσεις· οὐδέποτε είχεν ἰδῆ τὴν μορφήν αὐτοῦ τόσο σκυθρωπὴν. Τὸν ἠρώτησε χαμηλῇ τῇ φωνῇ νὰ θέλῃ νὰ φάγῃ ὀλίγην μομπότα· ζεστὴν και κυάμου μετ' ὄξους και ὀριζάνου· διότι ἡ ἡμέρα ἦν νηστέσιμος. Ἄλλ' ἐκεῖνος ἀνένυσσε μόνον τὴν κεφαλήν σχεδὸν μετ' ἀποστρωφῆς και κινουμένης ὅσον ἠδύνατο ἐλαφρότερον, ἴνα μὴ ἐξυπνήσῃ τοὺς ὑπνώτοντας, κατεκλίθη ἀφου ἐκαλύφθη διὰ τῆς κάπας του. Ἡ δὲ κόρη, μὴ τολμῶσα νὰ τὸν ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς μετὰ τοῦ κ. Ἐπιμενίδου συνεντεύξεως, ἐσέκτισε τὴν πυρὰν διὰ τῆρας και κατεκλίθη και αὐτὴ μακρὰν τῶνλοιπῶν, εἰς τὴν ἄλλην ἄκρην τοῦ οἴκου, ὅπως τὴν είχε προστάξῃ ἡ μητριὰ της. Ἐπὶ πολὺ προσεπάθει νὰ κλείσῃ τὰ βλέφαρα, ἀλλὰ πρωτοφανῆς ἀγρυπνία τὴν είχε καταλάβῃ τὴν νύκτα ἐκείνην· ἤκουε δὲ και τὸν πατέρα της ἀνακινούμενον συνεχῶς και γογγύζοντα, ὡς νὰ ἠγρύπνει και αὐτός. Τέλος ὅμως ὁ ὕπνος ἐκάλυψε διὰ τῆς μελανῆς σκιάς του τοὺς δύο ἀγρυπνούντας και ὅταν ἰσπερὶ ἐσημάδευαν μεσάνυχτα ὄλοι ἐκοιμῶντο ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ μπάρμπα Μήτρου.

Ἄλλὰ πρὶν φέξῃ ἀκόμη, μετ' ὀλίγον γλυκοχόραγμα τῆς ἀνευτελῆς, ὄλον τὸ χωρίον ἦτο ἐπὶ ποδός. Ἀνθρώπινα φωναὶ, βελάσματα προβάτων, κραυγαὶ πετεινῶν, μηκυθμοὶ βοῶν, ὕλακαὶ κυνῶν, ποιμνίων κωδωνίσματα, ὅλα ταῦτα συνενούμενα εἰς παράτονον, οὕτως εἶπεῖν, ἀρμονίαν ἐχαίρειτον τὴν ἐπάνοδον τῆς ἡμέρας. Οὐδὲν ὠραιότερον, οὐδὲν γραφικώτερον ἀφυπνίζομένου χωρίου ! . .

Μόνον ὅταν ἡ Χρυσούλα ἐξεπλήρωσε τὰς οὐκιστὰς ἐργασίας τῆς πρωῆας και παραλαβοῦ-

σα ἐνδύματά τινὰ μετέβη εἰς τὴν βρύσιν διὰ νὰ τὰ πλύνῃ, ὁ μπάρμπα-Μήτρος εἶπε πρὸς τὴν γυναῖκά του, ἣτις ἐπύγετο ὑπὸ περιεργίας ἴνα μάθῃ ἄπως τὰ κατὰφερε μετὰ φωνητικὸ ὁ κουτούλιγκας ὁ ἄντρας της :

— Ἐλα κάτσε τώρα ποῦμαστε μονάχοι νὰ σ' τὰ 'στορήσω, γυναῖκα.

— Ἀφου μ' ἔσκασες ἀπ' τὸ πρῶτὸ μετ' ἡ βουβαμάρα σου ! . .

— Θὰ νὰ ἰδῆς πῶς δὲν ἔπρεπε νᾶν' ἡ Χρυσούλα 'μπροστά.

— Κεῖνο τὸ χαζὸ ; . . Πάει 'ς τὰνάθεμα τώρα ! . . Αἱ, τὸ λοιπὸν τὰ 'βόλεψες, ἡ θὰ ξεχειμωνιάσουμε 'ς τὸ βουνὸ, φρεχόνοντας μπουρέκια ἀπὸ χιόνι ; . .

— Μὲ τῆς πολλαῖς παρακάλαιες, ἐμαλάκωσα τὰ φρονετικὰ τὴν καρδίαν και μοὺ κάνει λέει τὸ χατῆρι νὰ μ' ἀφίσῃ και τούτη τὴ χρονιὰ κ' ὡς τοῦ χρόνου πάλι ἔχει ὁ Θεός. Μὰ γι' αὐτὴ τὴ χάρι τὰ φρονετικὸ ζῆτάει μὲν ἄλλη χάρι κ' αὐτῶνε ποὺ με βᾶνει 'ς ἐσυλλογῆ ;

— Καί' σάν τί ζητάει ; γὰ τὸ χρέος ; Δὲν ἔχει πᾶς δὲν ἔχουμε τώρα τὴ δύναμι ;

— Γιὰ τὸ χρέος — και ἴσα, ἴσα ποὺ δὲν 'μποροῦμε νὰ τὸ ξεπλωροῦσουμε, νὰ τὸ κλείσομε, λέει, με ἄλλον τρόπο ;

— Μὲ τί τρόπο ;

— Νὰ τοῦ δώσουμε κοπέλλι 'ς τὸ σπίτι του 'ς τὴ Χαλκίδα, δούλα μαθῆς τὴ Χρυσούλα.

Οἱ μαῦροι ὀφθαλμοὶ τῆς μητρίδας ἤστραψαν ἐκ χαρῆς. Νὰ λείψῃ ἡ Χρυσούλα ἀπὸ τὸ σπίτι ! οὔτε τὸ ἐπρόσμενε κᾶν, ἐκτὸς μόνον ἂν τὴν ὑπάνδρευον, και ἦτο ἀσύμφορον και δυσκολώτατον πάλιν αὐτὸ, διότι ἔπρεπε νὰ τῆς κᾶμουν προικὴ και τὰ προικὴ θέλουσιν χρέματτα. — Ναι μὲν ἄμα λείψῃ ἡ προγονὴ θὰ ἔχη ἐπάνω της αὐτὴ ὄλαις ταῖς δουλειαῖς τοῦ σπιτιοῦ, ἀλλὰ θὰ φύγῃ πρῶτα πρῶτα ἕνα στόμα ποὺ τρώει, χαράμι τὸ ψωμί τῶν παιδιῶν της, ἔπειτα θὰ ἐλαφρώσῃ ἀπὸ τὸ χρέος ποὺ μὲ ἕνα ὄ βαρύνῃ αὐτὴ και τὰ παιδιὰ της. Καλὲ, τί ; τὸ συλλογίζεται κῆδρα ; . . ἡ Χρυσούλα πρέπει νὰ πάῃ 'ς τοῦ ἀφρονετικοῦ !

Ὅλη αὐτὴ ἡ ἄλυσιν τῶν σκέψεων ἐν ἡ περιεσφίγγετο ὡς θύμα ἡ ἀτυχῆς ὄρφανῇ, περιελλίχθη αὐτοστιγμὴ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τῆς μητρίδας. Ὅθεν ἠρώτησε ξηρῶς τὸν σύζυγον της :

— Και τί τάποκοιθήκες ;

— Ἐκεῖνο ποὺ θάποκρύνονταν κάθε πατέρα 'ς τὸν τόπο μου· πᾶς ἡ Χρυσούλα εἶνε μαθημένη 'ς τὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ και δὲ δύναται νὰ κάνη 'ς ἐπολιτεία, ἔπειτα πᾶς δὲν θὰ 'μπορῆ μετ' ἠχοτρομασθῆμένη χωρεστίασα ναὺχαριστήσῃ τὸ 'ξευγενισμένο σπιτικὸ τὰ φρονετικὸ, τέλος πᾶς κ' ἔμειν θὰ μὰς ἔρθῃ πολὺ ζόρι νὰ λείψῃ τὸ κορίτσι ἀπ' τῆς δουλειᾶς μας.

— Πού θά 'πῃ τάρνῃθῃκες, αἰ ;
 — Ἀπάνω κάτω . . . Ἐτά 'στερνά τοῦτα
 πῶς θά τοῦ πάω ἀπὸ κρῖσι 'εἰς κἀνα δύο 'μέρας
 — Νά σοῦ 'πῶ ἐγὼ τὴν ἀπόκρισι ;
 — Αἰ !

— Μεθ' αὐτοῦ ἔχομε κυριακή νὰ πάρῃς πρῶτ-
 πρῶτὴ τῆ Χρυσούλα καὶ νὰ τοῦ τὴν 'πῆς.

— Ἐλα 'εἰς τὰ λογικά σου, γυναῖκα ! Ἡ
 Χρυσούλα δοῦλα 'εἰς πολιτεία, δύο 'μέρας μα-
 κρῶ ἀπὸ 'δῶ ; Ἀμ' δὲ λὲς πῶς νὰ μὴ
 δρώξῃς τὸ κορίτσι ὅπως ὅπως καὶ δὲν σὲ 'νοιά-
 ζαι γι' ἄλλο περὶ γιὰ αὐτῆς ; . . .

— Ὅχι, νὰ μὲς δρώξῃ τῶ φεντικὸ ἀπ' τὸ
 σπῆτι μὲς 'εἰς τὸ χειμῶνα γιὰ νὰ μὲς κοκκα-
 λίσῃ ὁ βοριάς, αἰ ; Ἦ θὰ πάθῃ τάχα ἡ Χρυ-
 σουλά ἂν πάρῃ δοῦλα ; Ἰάλλα κορίτσια πού
 ξενοδουλεύουσι δὲν ἔχουσι ψυχὴ αἰ ; Ὁ ἄλλοι 'εἰ-
 μάς πού θὰ φησίσουμε 'εἰς αὐτὸ τὸ παληογά-
 λαμα ἐδῶ ! Κε' ἀπὸ δὲ λογαριάζῃς καὶ τὸ χρέ-
 ος ; Πῶς θὰ τὸ 'ζεπλερώσῃς ; δὲ μοῦ λὲς ; Μὲ
 τὴ δουλειά σου ; Σὲ 'πῆραν, βλέπει, νὰ νεύῃται,
 παληοσκατῆ ! . . . Ἐσὺ, ἀρὲ, δὲν εἶσαι ἀξίος
 νὰ ὀρέψῃς τὴ φαμίλια σου καὶ θὰ βγάινῃς χρέ-
 ος ; Νά σ' τὰ 'πῶ ἐγὼ πῶς θὰ τελειώσουν ἡ
 δουλειά σου . Ὡς τὸ τέλος θὰ βαρυστήσῃ
 τῶ φεντικὸ καὶ θὰ σοῦ πούλῃσῃ τὰ βῶδια . . .
 Κ' ὕστερα σὺρε νὰ γείνῃς κλέφτης 'εἰς τ' Ἀγρα-
 φα, κε' ἀροφύλακας 'εἰς τὸ Μωρεῖ . . . Κοντο-
 λογιῆς ἡ Χρυσούλα τὴν κυριακὴν θὰ πάρῃ 'εἰς τὰ
 φεντικῶν .

Διὰ τὸν δυστυχῆ Μῆτρον οἱ λόγοι τῆς συ-
 ζήγου ἦσαν ὡς τὰ ἰσχυρὰ ἐκεῖνα φάρμακα τῆς
 μαγγανείας, ἅτινα ἐκνευρίζουσι τὸ σῶμα καὶ
 παραλύουσι τὸν νοῦν. Μετὰ τινὰς ἀντιρρήσεις
 κλαίων σχεδὸν ὑπέκυψεν εἰς τὴν θέλησιν τῆς
 μητρὸς καὶ ἡ ἀπόφασίς τῆς ἐξορίας ἐξεδόθη
 σύντομος καὶ δριστηκῆ :

Ἡ Χρυσούλα τὴν κυριακὴν πρῶτ-πρῶτὴ θὰ ὑ-
 πάγῃ ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ κ. Ἐπι-
 μενίδου.

σ.

Ἡ μητρὶς ἀνήγγειλε μετ' ὀλίγον ξηρῶς καὶ
 ἀνευ πολλοῦ εἰς τὴν προγονὴν τῆς ὅτι μετὰ
 δύο ἡμέρας θὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ χωρίον καὶ ἄς τὸ
 μάθῃ διὰ νὰ ἐτοιμασθῇ.

Ἐκαστος ἐννοεῖ τὴν θέσιν τῆς Χρυσούλας
 εἰς τὸ ἀνέλπιστον τοῦτο ἀκουσμά. Ἐν ἀρχῇ
 ἔμεινεν ἀνασῶς, ἀχρίσεν, ἐπλάνησε κύκλῳ
 τὰ βλέμματα, ἔβαινε τοὺς βραχίονας ἵνα κρα-
 τήσῃ ἀπὸ τοῦ τοίχου. Ἐπειτα ἀνελύθη εἰς δά-
 κρυα, ἐγονυπέτησε πρὸ τῆς μητρὸς, ἐνηγκα-
 λίσθη τὰ γόνατα αὐτῆς, ἐκέτευσε ἐξορκίζουσα
 εἰς τὴν ζωὴν τῶν μικρῶν ἀδελφῶν τῆς, νὰ μὴ
 τὴν ἐκδιώξωσιν ἀπὸ τοῦ πατρικοῦ οἴκου : « Ἄν
 τοὺς δὴν βάρως, ἴσως καὶ νὰ κοιμᾶται ἔξω

'εἰς τὴν ἀχυροκαλύβα, ἢ μαζὶ μετὰ βῶδια' ἂν
 δὲν θέλουσι νὰ τοὺς τρώῃ τὸ ψῶμα ἴσως νὰ
 ξενοδουλεύῃ 'εἰς τὸ χωριό, νὰ ὑπαίνη 'εἰς τὸν ἀρ-
 γικεῖο ξένον πνεύμα' μὰ νὰ μὴν τὴν διώξωσιν, νὰ
 μὴν τὴν σταλοῦν μόνη κ' ἔρημη 'εἰς τὰ ξένα ! . . .

Εἰς μάτην ! Ὁ πατὴρ ἤρκειτο θρηγῶν τὴν
 τύχην τῆς κόρης καὶ ἡ ἀσπλάγγνος μητρὶς
 ἀποφύγουσα τὰς θωπείας τῆς προγονῆς ἔμει-
 νεν ἀκαμπτος—ἂν ὄχι εὐχριστήμενη.

Ἡ λύπη κορυφωμένη φθάνει εὐτυχῶς εἰς εἰ-
 δός τι ἡλιθιότητος, ἥτις ὑποαἰεῖ πρὸς γεν-
 ναίαν ἀπόφασιν. Ἡ Χρυσούλα ἰδοῦσα τὸ ἀνω-
 φελὲς τῶν ἰκεσιῶν, ἐπαγγύησε τοὺς ὀφθαλμοὺς
 καὶ ἀφηρημένη ἔλαθε τὰς λαγύνας, ἵνα τὰς
 πληρώσῃ ὕδατος, ἐνῶ ἦσαν ἀμρότεροι πλήρεις.

— Αὐτὸ λοιπὸν μοῦ 'μηνούσ' ἡ κουκουβά-
 γιχα γῆρας τὴν νύκτα ἀπ' τὴν καρούα ! ἐπιθύρι-
 ζεν ὡς ἐν ἔνυφῳ παρακλιούσα ἡ τάλαινα ὀρφαν-
 ή. Εἶτα δὲ προσέθετε πάλιν :

— Ἀφοῦ ἔτσι τῶχο ἡ μῆτρα μου γραφτό ! .

Ὅλον τὸ χωρίον ἐλυπήθη, ὅτε διεδόθη ἀπὸ
 στόματος εἰς στόμα ἡ προσηχὴ ἀναχώρησις
 τῆς Χρυσούλας, καὶ πάντες ἐμάντευον ὅτι ἐν
 σκληρᾷ ταύτῃ ἀποφάσει ὁ μὲλλον παντὸς ἀλλ-
 λου ἀπωθῶν τὴν κόρην ἦτο ὁ δάκτυλος τῆς
 μητρὸς. Καλαί τινες γειτόνισσαι μάλιστα ἐ-
 τόλμησαν νὰ εἴπωσι πρὸς τὴν κυρὰ Παναγοῦ
 ὅτι δὲν εἶνε σωστὸν νὰ σταίλῃ τὸ κορίτσι εἰς
 τόπον ξένον καὶ εἰς τὰ ξένα χέρια, χωρὶς νὰ ἔχη
 κανένα νὰ τὴν προστατεύῃ ἐκεῖ, ἀλλ' ἡ μη-
 τρὶς ἀπεκρίθη ξηρὰ ξηρὰ νὰ μὴ φυτρῶνουν
 ἐκεῖ πού δὲν τῆς σπέρνει κανεὶς, καὶ νὰ μὴν
 βάνουν λόγια 'εἰς ξένα σπιτικά.

Ἡ Χρυσούλα διατέλει εἰς τὴν αὐτὴν κατά-
 στασιν τῆς ἡλιθιότητος μέχρι τῆς ὥρας, καθ'
 ἣν ὁ πατὴρ εἶπε πρὸς αὐτὴν ὅτι εἶνε καιρὸς
 νὰ ἀναχωρήσῃσιν. Ὅλοι οἱ χωρικοὶ εἶχον συνα-
 θροισθῆ περὶ τὸν οἶκον τοῦ μπάμπια Μῆτρον,
 ἵν' ἀποχαιρετίσωσι τὴν ἀναχωροῦσαν. Οἱ ἀν-
 δρες ἴσταντο τεθλιμμένοι, αἱ γυναῖκες πα-
 σαι ἐδάκρυον καὶ ἡ μητρὶς ἐπειδὴ ἦτο κό-
 σμος ἐμπρὸς ἐνόμιζε καλὸν νὰ ἐκβάλλῃ ἐνίστη
 γρυλλισμοὺς πόνου καὶ νὰ σφογγίξῃ τοὺς στε-
 γνοὺς ὀφθαλμοῦς τῆς.

Τότε συνήλθεν ἡ Χρυσούλα, τότε ἀνεμέτρῃ-
 σεν ὅλον τὸ μέγεθος τῆς δυστυχίας τῆς καὶ
 ὅταν εἶδε κύκλῳ τὰς περιλύπους μορφὰς τῶν
 συγγενικῶν τῆς, τὰ δάκρυα τῶν ὀμνηλικῶν
 τῆς, ὅλους ἐκείνους τοὺς ἀγαπητοὺς ἀνθρώπους,
 τοὺς ὁποίους ἴσως δὲν θὰ ἐπανέβλεπε πλέον,
 ἐρρίθη εἰς τὴν ἀγκαλίαν τῆς Μαρίας τῆς καλ-
 λιτέρως φίλης τῆς καὶ ἔμεινε κλαίουσα ἐπὶ μα-
 κρῶν. Ἐπειτα ἐρίθησεν ὅλας τὰς χωρικὰς, ἡ-
 σπασθῆ τὴν δεξιὰν τῶν γερόντων, ἔβαινε τὴν
 χεῖρα πρὸς τοὺς νέους, διέφυγε τὰ μέγιστα πνιγ-
 μοῦ ἐναγκαλισμάτα τῆς μητρὸς, καὶ ἐπι-
 κ

βαίνουσα τοῦ ὄνου, ὃν παρεχώρησεν ἀγαθὸς γεί-
 των, ἠκολούθησεν τὸν πατέρα τῆς, ὅστις ἀπὴρ-
 χετο ἤδη βραδέως ἀποφύγων τὴν ἀπαρκατικὸν
 θέαμα τοῦ ἀποχωρισμοῦ.

Καὶ ἐνῶ ἐφύγεν ἡ ἀτυχὴς κόρη, στρέφουσα
 πρὸς τὰ ὀπίσω τὴν κεφαλὴν ἀπέστειλεν ἐν
 μέσῳ τῶν δακρύων τῆς βεδισσόμενα μειδιάματα
 πρὸς τοὺς χωρικοὺς, αἵτινες τὴν προσέπειπον
 διὰ τοῦ βλέμματός. Ὅτε δ' ἐλαμπτε τὴν ὁδὸν
 πέραν τῶν ἄλωνίων, ἡ Κοκκίνα, ἡ φιλιτῆ ἀ-
 γελὰς τῆς Χρυσούλας, βόσκουσα ἐκεῖ που καὶ
 ἀναγνωρίσασα τὴν κυρίαν τῆς, ἤλθε νὰ προσ-
 τρήσῃ ἐπ' αὐτῆς. Καὶ ἡ χωρικὴ προσκλίναςα πε-
 ριέβαλε διὰ τοῦ βραχίονος τὴν τράχηλον καὶ ἡ-
 σπασθῆ ἐπὶ τοῦ λευκοστικτοῦ μετώπου διὰ τε-
 λευταίαν φορὰν τὸ ἡμερον ζῶν. Καὶ ὅταν τέ-
 λος ἐφθασεν εἰς τὸ μᾶλλον σὺδενήρον μέρος
 τοῦ δάσους, εἰς τὸ σύνυρον τῶν Γουβῶν, ἐκεῖ
 ὅπου αἱ πεῦκαι ἀπέπνευον γλυκὴ ἀρωμα λου-
 σπείσαι ἐκ τῆς νυκτερινῆς ὀρέου, καὶ οἱ κόσ-
 συφοὶ ἐπέτουν συρίζοντες ἐπὶ τῶν κλαίων, θλι-
 βερὸν αἰσθημα διεπέρασεν ὡς λαπίς τὴν καρ-
 δίαν τῆς ἀναχωροῦσας κόρης : Δὲν θὰ ἐπανί-
 δη ποτὲ πλέον τοὺς προσφιλεῖς αὐτοὺς τόπους,
 ἐν οἷς ἄλλοτε διήλθε τόσας ἡμέρας εὐηγοῦσα
 τὸ ποίμνιον τοῦ πατρός τῆς ! Δὲν θὰ ἐπανέλθῃ
 ποτὲ πλέον εἰς τὸν οἶκον ἐν ᾧ ἐγεννήθη, εἰς τὸ
 χωρίον, ἐν ᾧ ἀνετράφη ! Καὶ ὅταν εἶνε τεθλιμ-
 μένη, βασιανισμένη ἐκεῖ μακρὰν, μακρὰν εἰς τὴν
 ξενιτείαν δὲν θὰ δύναται νὰ ἔρχεται καὶ νὰ ζη-
 τῆ ἀνακούφισιν καὶ παρηγορίαν εἰς τὸ μνημα
 τῆς μητρὸς τῆς !

. . . Κατηραμένη ἡ χεῖρ, ἥτις ἐκρίζωναι ἀπὸ
 τοῦ βουνοῦ τὸ κρῖνον, ἵνα φυτεύσῃ αὐτὸ ἐν-
 τὸς στενοῦ κηπαρίου ! Κατηραμένη ἡ χεῖρ, ἥτις
 ἀποσπᾷ τὴν κόρην τῶν ἀγρῶν ἀπὸ τοῦ χωρίου
 τῆς καὶ σῦρει αὐτὴν πρὸς τὴν τρώγλην τοῦ πο-
 λιτισμοῦ, τὴν ὁποῖαν καλοῦμεν πόλιν !

ζ'.

Ὁ κ. Ἐπιμενίδης δὲν κατόφκει μόνιμος ἐν
 Ἐρηχωρίῳ ἦρχετο μόνον ἐκεῖ κατὰ τοὺς θε-
 ρινοὺς μῆνας, ἵνα περισυλλέξῃ τὰ εἰσοδήματα
 τῶν κτημάτων του, καὶ ἀφοῦ ἐπάλοι τὰ γεν-
 νήματά του, ἐπανήρχετο περὶ τὰ τέλη Σεπτεμ-
 βρίου εἰς Χαλκίδα, ὅπου διέμενε καὶ ἡ μικρὰ
 οἰκογενεὶά του, ἀποτελουμένη ἐκ τῆς συζύγου
 καὶ τοῦ εἰκοσαετοῦ υἱοῦ του. Ἀπέχει δὲ ἡ
 Χαλκὶς ἀπὸ τοῦ Ἐρηχωρίου ὑπὲρ τὰς 20 ὥρας
 καὶ ἡ συγγωνία τότε ἐγένετο διὰ ζῶν φορη-
 γῶν ἢ διὰ πλοίων ἰστιοφόρων. Ὁ κ. Ἐπιμενίδης
 περατώσας ἤδη τὰς ἐργασίας του καὶ παλή-
 σας εἰς καλὰς τιμὰς τοὺς δημητριακοὺς καρ-
 πούς του, παρεσκευάζετο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τοὺς
 κόλπους τῆς οἰκογενείας του μετὰ δύο ἢ τρεῖς
 ἡμέρας. Ὑπεδέξατο δ' ἐν τῷ θαλάμῳ του μετ'

εὐχαριστήσεως τὸν κουμπάρον του καὶ τὴν κό-
 ρην αὐτοῦ, ἥτις εἰσῆλθε δειλὴ καὶ κατὰ τὰ εἰ-
 θισμένα ἔκαμε μετὰ τοῖα, ἥτοι προσκλίνουσα ἔ-
 φερε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ εἰς τὰ χεῖλη καὶ εἶτα εἰς
 τὸ μέτωπον.

Ὁ κ. Ἐπιμενίδης ἐφόρει φουστανέλλαν πολὺ-
 πτυχον καὶ χρυσοκέντητον φέριμελη ὅταν ἐξήρ-
 χετο τοῦ οἴκου, ἀλλ' ὡς γνήσιος ἐπαρχιώτης
 ἐν τῷ ἰδίῳ θαλάμῳ μένων ἠπλοποιεῖ τὴν περι-
 βολὴν αὐτοῦ εἰς ποδῆρη χιτῶνα, τσαρούχια με-
 ταβληθέντα εἰς ἐμβαῖδας, καὶ μεταξόπλακτον
 χρυσῆν σκούφην. Προσελάμβανε δὲ κοιμηκὴν
 τινα ἐκφοκῆν ἐν τῇ λιτῇ ταύτῃ στύλῃ μυλωθροῦ
 ἢ πλατεῖα μορφή του μετὰ τὸν ἀρειμανίως ἠνωρ-
 θωμένον ψαρρόνμύστακα. Ὅταν εἰσῆλθεν ὁ μπά-
 μπια Μῆτρος, ὁ κ. Ἐπιμενίδης καθήμενος πλη-
 σίον τραπέζιου ἔγραφε φορῶν τὰ δίσπρα ἐπὶ τοῦ
 τελευταίου ἄκρου τῆς βινῆς.

— Αἰ, κάτσε, κουμπάρε, κάτσε, κορίτσι μου,
 εἶπε μετ' ἀγαθότητος, τί χαμπάρι ἀπ' τὸ χωριό.

— Αἰ, ὅταν τί χαμπάρι ἔχομε ἀφεντι-
 κό ; οἱ μικροὶ μεγαλώνουνε κ' οἱ μεγάλοι γερ-
 νοῦνε, ἀπήντησεν ἀποφθεγματικῶς ὁ χωρικός
 καθήμενος κατὰ τὴ στήθεας σταυροποδητὴ ἐπὶ
 τοῦ δαπέδου, ἐνῶ ἦσαν δύο ἢ τρεῖς κενὰ ἐδώ-
 λια ἐν τῷ δαματίῳ.

— Λοιπὸν τὰποφάσεις καὶ τῶφρες τὸ κο-
 ρίτσι, βλέπω ! . . . Νά σοῦ ζήσῃ, κουμπάρε δὲν
 τῶλπιζα πῶς ἔχεις τόσ' ὠμορφῆ τσοῦπα . . .
 Ὅθ' τιμήσῃ τὸ χωριό τῆς ἐκεῖ πού θὰ τὴν πάρω.

Ἡ Χρυσούλα ὀρθία παρὰ τὸν ταίχον ἔκυπτεν
 αἰδημόνας τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ φιλοφρονήματα
 τοῦ μέλλοντος κυρίου τῆς.

— Τί νὰ γένη, ἀφεντικό ; Ἐγὼ ἔξω μὲ τί
 καρδιὰ θὰ τὴ στερεθῶ, μὰ ἔλαδὰ ἡ φτώχεια . . .
 Καὶ πάλι μοναχὰ γιὰ τὴν εὐγενία σου τὸ κῶμα
 αὐτό.

— Καὶ ἴσα ἴσα γράφω τώρα δὲ τῆς γυ-
 ναίκας μου. Καὶ καλὰ καὶ σῶνε, λέει, ἤθελε
 νὰ τῆς πάω ἕνα κορίτσι ἀξίον, ἡσυχο καὶ προ-
 κομμένο ἀπὸ κανένα χωριό . . . Δὲν ἴσως νὰ ὑ-
 ῖρη δοῦλα τῆς προκοπῆς . . . Τώρα κ' ἐκεῖνη θὰ
 'συχάσῃ μὲ τὴ Χρυσούλα κ' ἐγὼ θὰ γλυτώσω
 ἀπ' τὴ γρίνα τῆς . . . Αἰ, κορίτσι μου, πιστεύω
 πῶς θὰ εὐχαριστηθῆς 'εἰς τὸ σπιτικό μας' ὁ πα-
 τέρας σου εἶνε 'δικός μας' ἀνθρώπος καὶ 'σένα
 θὰ σ' ἔχωμε' ὡς παιδί μας . . .

Ὁ κ. Ἐπιμενίδης ὠμίλει μετ' εἰλικρινείας.
 Δὲν ἦτο κακὸς ἀνθρώπος μόνον εἰς τὰ συμφέ-
 ροντά του ἐλέγετο στρυφνὸς καὶ ἀσυμβίβαστος.

Ὁ μπάμπια Μῆτρος ἐπανῆλθε τὴν ἐσπέραν
 περιλυτός εἰς τὸ χωρίον του καὶ ἡ Χρυσούλα
 ἔμεινε μόνη ἐν μέσῳ ἀγνώστων. Μετὰ δύο δ' ἡ-
 μέρας, αἵτινες τῇ ἐφάνησαν μακρὰ καὶ ἀτελει-
 ωτοι, ὁ κ. Ἐπιμενίδης παραλαβὼν αὐτὴν κα-
 τῆλθεν εἰς Ὀρεοὺς καὶ ἐκεῖθεν ἀνεχώρησε διὰ
 Λιμνίας τινὲς γολέττας εἰς Χαλκίδα, ὅπου καὶ

ἀφίκοντο περί τὸ λυκαυγὲς τῆς πέμπτης οὐρίου ἔχοντες ἄνεμον.

Ἡ κυρία Οὐρανία ἐκοιμᾶτο ἀκόμη, ἀλλ' ἀφουπνισθεῖσα ἐκ τῶν βραδίων βημάτων τοῦ πυζύγου ἀνερχομένου τὴν κλίμακα, ἐξέφυγε ἄρμακία τῆς κλίνης καὶ ὅπως ἦτο μὲ τὰ νυκτικά της ἡ κοντὴ καὶ χονδρὴ ἐπαρχιώτις ἔσπευσε νὰ ὑποδεχθῆ δι' ἡχηρῶν φιλημάτων τὸν φίλτατον Στέφανον.

— Καὶ ὁ Κλεισθένης; Κοιμᾶται ὁ ὑπναρξὸς ἀκόμη; ἠρώτησεν ὁ κ. Ἐπιμενίδης.

— Ὅχι! πᾶσι κυνηγί' ἀπ' τῆ νύχτα τοῦ Θεοῦ.

— Τὸ κληρόπαιδ' ὁ! εἶπεν ὁ πατὴρ διὰ θεωπευτικῶν τόνου, δὲν τῶξερε πῶς ἄλλοῦ;

— Θεαρροῦσε πῶς θὰ νάρθῃς ἀργότερα. Σταματική! αἶ, Σταματική!

— Ὅρσε, κοκκῶνα; ἀπεκρίνατο ἀπὸ τοῦ μαγειρείου παραδόξως τὴν ἔκφρασιν φωνῆ.

— Καρὰ καὶ γλυκὴ τᾶφέντη σου!

Καὶ ἡ κυρία Οὐρανία δοῦσα τὴν διαταγὴν ταύτην ὑπήγεν ἤδη νὰ ἐνδύθῃ.

Ὁ κ. Ἐπιμενίδης ἐξέβλεπε τὰ κροσσῶτα ὑποδημάτια τοῦ καὶ ἀναθεώσεως ἐπὶ τοῦ χαμηλοῦ σοφᾶ τοῦς πόδας ἐκαθέσθη ἕσον ἡδύνατο ἀναπαυτικώτερον, ἐνῶ ἡ Σταματική, ἡ ὑψηλὴ καὶ εὐλογιοκομιμένη μαγειρίσσα, ἔφερε τὴν δίσκον καὶ ἀπέθετεν αὐτὸν πλησίον ἐπὶ ἐδωλίου.

— Σταματική, ποῦ τὴν πῆγες τῆ Χρυσούλα;

— Ποιὸν; καὶν' τῆ χωριέτ' σσα; Κάθεται ἔς τὸ μαγειρεῖο καὶ κλεζέ!

— Δὸς της φωνί, τυρί, ἂν θέλῃ νὰ φάῃ.

— Τσ' εἶπα, μόν' δὲ θέλ'. Δὲν π'νᾶ λίσσι.

Καὶ ἐνῶ ἡ Ρουμελιώτισσα ὑπηρετρία ἀπῆρχετο, μέγας κῆρὸν κυνηγετικῶς εἰσώρμησεν εἰς τὰ δωμάτιον καὶ ἤρξατο περιχαρῶς τρέχων καὶ ὠπεῦσεν τὸν κ. Ἐπιμενίδην, ὅστις μᾶτῃν ἀπεπειροῦτο νὰ καθιστοῦσε αὐτὸν ἐκ φόβου μὴ ἀνατραπῆ ὁ περίχρυσος δίσκος:

— Ἐλα, Πᾶν, φρόνιμα, φρόνιμα εἶπα, τρελλόσκυλο, φρόνιμα, παλαβέ!... Ποῦν' ὁ ἀφέντης σου, βρέ;

Τῆ αὐτῆ στιγμῇ νεανικὴ φωνὴ ἠκούσθη ἀπὸ τῆς αὐλῆς τερετζίρσασα χορευτικὴν μελωδίαν. Ὁ κ. Ἐπιμενίδης προσέκυψε τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου:

— Ἀναίθα τὸ λοιπὸν, κόντε! ἔκραξεν ἀγαθῶς μειδιών.

— Μπᾶ! ἦλθες, πατέρα;

Καὶ ἐπεφάνη αὐτοστιγμῆ εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου ὑψηλὸς μελαγχρινὸς νέος φέρων ἐγχαίριον κυνηγετικὴν στολήν. Κρατῶν ἔτι τὸ δίκαννον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, ἐνηγκαλίσθη φιλοστόργως τὸν πατέρα του, εἶτα ἀπέθηκεν αὐτὸ εἰς γωνία, ἀπέβαλε τὸν λινὸν σάκκον, ὃν εἶχεν ἐπὶ τῆς βράχως, καὶ ἀνασύρας μεθ' ὑπερηφανίας ἀπὸ τῶν ὠτων μέγαν λαγφόν:

— Βλέπεις, πατέρα, πῆγα γὰρ νὰ σοῦ κἀνω τὸ μουσαφιρίκι σήμερα, εἶπε γελῶν.

— Εἶνε μὲ μολυβένια ἢ μὲ ἀσημένια σκάγια; ἐπηρώτησεν ὁ κ. Ἐπιμενίδης, ὅστις ἤρξατο πειράζων τὸν υἱὸν του, ἐνῶ ἐνδομύχως ἐνηθρόνυτο ἐπὶ τῇ σκοπευτικῇ δεξιότητι αὐτοῦ.

— Ἔβρω κ' ἐγὼ; Νὰ βωτῆσωμε τὸν Πᾶνα. Πᾶν, τὸν σκοτώσαμε ἢ τὸν ἀγοράσαμε τὸν λαγόν;

Καὶ τὸ εὐφρὸς ζῶν ὡς θέλον νὰ δείξῃ ὅτι εἰργάσθη μάλιστα εἰς τὴν σύλληψιν αὐτοῦ πληγυθέντος καὶ σπειδοντος νὰ φύγῃ, ἠνωροῦσθη ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν καὶ ἠνέωξε τὰς σιαγῶνας ἔτοιμον ν' ἀρπάξῃ ἐκ νέου τὸ θήραμα ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ κυρίου του.

— Ἄς τὸν πάμε τώρα ἔς τὸ μαγειρεῖο! Καὶ ὁ Κλεισθένης διηυθύνθη ἐκεῖ ἀκολουθοῦμενος ὑπὸ τοῦ κυνός.

Ὁ Πᾶν ἰδὼν ἐν τῷ μαγειρείῳ τὴν ἀγνωστον μορφήν τῆς Χρυσούλας, ἤραγισε νὰ ὑλακτῆ ὀργίλως, ἀλλ' ὁ Κλεισθένης ἐπέβαλεν αὐτῷ σιωπὴν καὶ ἠρώτησε τὴν Σταματικὴν ποία εἶνε αὐτὴ ἡ νέκ χωρική, ἐν ᾗ ἡ ταλαίπωρος Χρυσούλα ἐξαιφνης εὐρέθετο ἀπέναντι τοῦ ὑψηλοῦ ἐκείνου κυρίου, τοῦ φέροντος κεντημένα τσαρούχια, βλαχάλαττες καὶ στενὰ λινὰ ἐνδύματα, ἠσθάνετο πλείονα παραχρῆν ἤδη ἢ ἐν τῷ πλοίῳ τοῦ καπετὰν Μανώλη.

— Τοῦ λόγου της εἶνε πῶφερ' ὁ ἀφέντης ἀπ' τὸ χωριὸ γὰρ δοῦλα.

— Ἄ, εἶπεν, εἶνε ἡ Χρυσούλα τοῦ κουμπάρου μας ἡ κόρη! καὶ τείνων πρὸς αὐτὴν μετ' ἐγκαρδίου προθυμίας τὴν χεῖρα: Καλῶς ἦλθες, προσέθηκε, τί κάνει ὁ μπάρμπα Μῆτρος;

Ἡ νεαρὰ χωρική ἐγγίξουσα τοὺς δακτύλους τοῦ Κλεισθένου, ἠσθάνετο λυγίζοντα τὰ γόνατά της. Ἄλλ' ὁ τρόπος τοῦ νέου ἦτο τόσῳ ἐνηαρρυντικῶς καὶ ἡ φωνὴ του τόσῳ γλυκεῖα καὶ συμπαθῆς, ὥστε ἡ Χρυσούλα μικρὸν ἀναθαρρήσασα ἀπεκρίνατο:

— Καλὰ! σὰς χαιρετάει.

— Αἶ, Σταματική, εἶσαι ἀξία νὰ τὸν γδάρῃς τὸ λαγόν;

— Αἶμ, ποῦ ξιέρω γὰρ, ἀφέντη! αὐτὴ εἶνε χασάπικη δουλειά.

Ὁ Κλεισθένης ἐστράφη μειδιῶν πρὸς τὴν Χρυσούλαν:

— Ὁ μπάρμπα Μῆτρος θὰ ἀκότωνε κάποτε κανένα λαγόν ἔς τὸ καρτέρι; δὲν εἶδες ἐσοῦ, Χρυσούλα, πῶς τὸν γδέρνουν;

— Πῶς δὲν εἶδα; εἶπε Θεαρροῦντως ἡ χωρική.

— Τί λές, λοιπὸν, τὰ καταφέρνεις; Σὲ βοηθῶ κ' ἐγὼ!

Ἡ Χρυσούλα ἐν τῷ βάλει τῆς θλίψεώς της, ἠσθάνθη τι, τὸ ὅποτον, ἂν δὲν ἦτο ἀκόμη παραγορία, ἦτο ὅμως ἐκπληξίς εὐάρεστος.

Δὲν ἦσαν λοιπὸν τόσον κακοὶ αὐτοὶ τοὺς ὁποίους ἔμελλε νὰ ὑπηρετῆ! οὐδ' ἐφαίνοντο τοιοῦτοι οἷους ἐν τῇ περὸβισμένη αὐτῆς φαντασίᾳ τοῦ εἶχε πλάσῃ: ψυχροὶ, ὑπερήφανοι, ἀπότομοι, τυραννικοὶ, μὴ ἀποτεινόντες πρὸς αὐτὴν τὸν λόγον ἢ ὅπως τῇ μεταθεθείσῃ ξηρᾷ διαταγᾷ καὶ ἔπειτα ὑβρεῖς καὶ ἐπιπληξίεις.

Ἡ πρὸς αὐτὴν σκληρότης τῆς μητροῦς τῆ εἶχεν ἐμπνεύσει τὴν ἰδέαν ὅτι οἱ ἰσχυρότεροι ἐπλάσθησαν ἐκ φύσεως μόνον ἵνα βασανίζωσι τοὺς ἀσθενεστέρους, ὅτι αἱ σχέσεις παντός ἀρχόντος πρὸς τὸν ἀρχόμενον εἶνε σχέσεις τυράννου πρὸς δούλον, ὅτι δὲ ὅσα μείζων εἶνε ἡ μεταξὺ τῶν δύο διαφορὰ, κατὰ φυσικὸν λόγον, τόσῳ μείζων πρέπει νὰ εἶνε ἡ τυραννία. Ἄν λοιπὸν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς χωρικῆς ἐκείνης, ἣν ὁ πατὴρ της εἶχε καταστήσῃ κυρίαν ἐν τῷ οἴκῳ, ὑπέφερε μαρτύρια ἢ ἀτυχῆς κόρη, τί θὰ τὴν ἀνέμενον ἐδῶ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τίνος; τοῦ ἀφεντικοῦ! . . .

Καὶ ὅμως ὁ γέρονς ἀφεντικὸς δὲν ἐφάνη κακός· ναι μὲν ἦτο σοβαρὸς καὶ δὲν εἶχε λόγια πολλά, ἀλλὰ δις ἢ τοῖς τὴν εἶχε παραγορήσει ὅταν ἐξαλιζέτο εἰς τὸ ταξίδι καὶ τὴν ἔβαλε νὰ φάγῃ διὰ τῆς βίας ἐνῶ αὐτὴ ἀπεποιεῖτο ὁ δὲ νέος ἀφεντικὸς; Ἀὐτός δὲ πρέπει νὰ εἶνε μάλαμμα! . . . ἀκούς, καλὴ, νὰ καταδέχεται νάρθη ἔς τὸ μαγειρεῖο καὶ νὰ τῆς μιλῆ ἔτσι γελαστός, χωρὶς πορηφάνειαν ὡς κανέναν χωριανὸς της! . . .

Καὶ ἡ Χρυσούλα διελογίζετο ὅλα ταῦτα, ἐνῶ ἐξετέλει τὴν ἐκδορὰν τοῦ λαγφοῦ, οὐχὶ βεβαίως μετὰ πολλῆς δεξιότητος, διότι αἱ χεῖρες αὐτῆς ἔτρεμον ἐξ ἀμνηχανίας καὶ ταραχῆς.

II.

Μετὰ παρέλευσιν δύο ἢ τριῶν μηνῶν, ἂν χωρικός τις ἐκ Καστρίου ἐν Χαλκιδί διατρίβων διήρχετο διὰ τῆς οἰκίας τοῦ κ. Ἐπιμενίδου καὶ ἔβλεπε σακάνουσαν ἐν τῇ ἐξωθύρᾳ ξανθὴν τινα καὶ εὐμαρῶν ὑπηρετρίαν μὲ τὴν κεφαλὴν ἀσκεπῆ καὶ τὴν κόμην κομψῶς πεπλεγμένην, μάλιστα θ' ἀνεγνώριζεν ὑπὸ τὴν κυανὴν αὐτῆς ἐσθῆτα τὴν νεαρὴν συγχωρικὴν του, τὴν πρώτην λυγερὴν τοῦ Καστρίου, τὴν μοναχοκόρην τοῦ μπάρμπα Μῆτρου Μαρτσούκου.

Ἡ Χρυσούλα δὲν ἀπέβλεπεν ἄνευ πόνου τὸ ἐνδύμα τοῦ χωρίου. Ἄλλ' ἡ κυρία Οὐρανία δὲν ἐνόησε νὰ ἔχῃ ὀλακαμπόλον φέρουσαν αἰργουρία. Ἐπειτα καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ χωρικὸν ἐνδύμα, τόσῳ πρόσφορον ἐν τῇ ζωῇ τῶν ἀργῶν, παρέχει δυσχέρειάν τινα καὶ καθιστᾷ τὸ σῶμα βαρὺ καὶ ἀλύγιστον ἐν ταῖς ποικίλαις ἀσχολίαις τοῦ ὑπηρετικῶ βίου. Ὅθεν ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀφιξίν της ἡ Χρυσούλα ἐφόρει ἐν ἀρχῇ μετ' ἀδεξιότητος παλαιὸν φόρεμα τῆς κυρίας δι' ὧν τινων τροποποιήσεων προσαρμολῆν ἐπὶ τοῦ λυγροῦ σώματος τῆς χωρικῆς τὴν δὲ ἀγρο-

τικὴν στολὴν ἐκρυπτεν ἐπιμελῶς διπλώσασα ἐν τὸς μαντηλίου. Μικρὸν δὲ κατὰ μικρὸν ἐξοικειώθη πρὸς τὴν ἐσθῆτα τοῦ πολιτισμοῦ τόσον, ὥστε δὲν θὰ ἡδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ ποτὲ, ὅτι ἡ κόρη αὐτῆ εἶχεν ἔλθῃ μάλιστα πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἐκ τοῦ ἀπωτάτου χωρίου της.

Ἡ χέρις εἶνε μέγα καὶ ἀνεκτίμητον προσόν, καὶ τὸ προσὸν τοῦτο εἶχεν ἐκ φύσεως εἰς τὸν ὑψιστον βαθμὸν ἡ νεαρὰ Καστριώτισσα.

Ἄπαξ μόνον ἡ δις τὴν ἐσπέραν, ἐνῶ βλοὶ ἐκοιμῶντο, καὶ αὐτὴ, ἀφοῦ ἐπλυνε τὰ ποτήρια καὶ ἐκαθάρισε τὰ σκεῦη τῆς τραπέζης, ἀπῆλθεν ἵνα κατακλιθῆ εἰς τὸ στενὸν της δωμάτιον πρὸς τὸ μαγειρεῖον, ἐνδίδουσα εἰς ἀφιχιδίαν σκέψιν ἔλυσε τὸ μαντήλιον, ἐν ᾗ περιείχετο ἡ χωρική στολή καὶ ἀπεκδυσθεῖσα τὴν οἰκιακὴν ἐσθῆτα, περιεβλήθη ἐν πρὸς ἐν τὰ γραφικώτατα ἐκεῖνα ἐνδύματα, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸν κόσμον καὶ τὸ καμᾶρι πάσης χωρικῆς. Ἐπειτα καθεσθεῖσα ἐπὶ τοῦ στρώματός της ἐνεθυμήθη τὸν πατρικὸν οἶκον, τὸν χορὸν τῶν ἀλωνίων, τὰς φίλας της, καὶ βυθίζουμένη εἰς μελαγχολικὸν ὄνειροπόλημα χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσῃ ἔκλινε καὶ ἀπεκαυμήθη οὕτως ἐνδεδυμένη μέχρι τῆς αὐγῆς.

Ἄλλ' ἦτο εὐτυχῆς ἢ δυστυχῆς ἡ Χρυσούλα ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ ζωῇ;

Οὐδ' αὐτὴ ἡ ἰδία ἐγνώριζεν. Ἐπληττε φρικωδῶς ἐν τῷ μικρῷ μεσογειῷ οἴκῳ τοῦ κ. Ἐπιμενίδου αὐτὴ ἡ περιτρέχουσα ἄλλοτε τὰ βουνὰ καὶ τὰς κοιλάδας τοῦ Καστρίου. Οἱ ὀφθαλμοὶ της, οἱ κατοπτρίζοντες ἐν ἑαυτοῖς ἀγρούς καὶ δάση καὶ πέραν ἐκεῖ τὴν γαλανὴν θάλασσαν τοῦ Ἄρτεμισίου, ἐταλαίπωροῦντο ἤδη θεώμενοι τοίχους μόνον καὶ στέγας καὶ καπνοδόχους. Οἱ πνεύμονές της εἰθισμένοι εἰς τὸν ζωγόνον ἀέρα τῶν βουνῶν, μετὰ κόπου ἀνέπνεον τὴν πεπισμημένην ἀτμόσφαιραν τῆς πόλεως. Καὶ ἴσως ἔνεκεν ὧν τούτων ἐπὶ τῶν παρειῶν τῆς δεκαεπταετοῦς παρθένου δὲν ἠνθίζον ὡς πρότερον ροδίζουσαι ἀνεμώναι, ἀλλὰ μόνον ὠχρὰ λευκάνθεμα.

Καὶ ὅμως ἂν τις προέτεινε εἰς τὴν Χρυσούλαν νὰ τὴν ἐπαναφέρῃ πάλιν εἰς τοὺς ἀγρούς της, ἢ θ' ἀπέριπτεν ἢ θὰ ἐδέχετο μετ' ἀπειρολύτης τὴν πρότασιν ταύτην.

Διατί;

Ὅταν ἀνεχώρησεν ἀπὸ τοῦ χωρίου της, ὅταν εἶδεν ἑαυτὴν ἐν μέσῳ ξένων τόπων καὶ ἀγνώστων ἀνθρώπων, ἠσθάνθη τὴν καρδίαν της βαθμηδὸν κενουμένην ἀπὸ τῶν αἰσθημάτων, ἅτινα ἐπλήρουσαν πρότερον αὐτήν. Ἡ στοργή, ἣν δὲν ἔπαυσε τρέφουσα πρὸς τὸν δυστυχῆ πατέρα της, ἢ πρὸς τὴν μνήμην τῆς μητρός της λατρεῖα, ὁ πρὸς τὴν γενέθλιον γῆν πόθος, ὅλα συνενωθέντα ἀπετέλουν νῦν ἀνάμνησιν καὶ μόνον ἀνάμνησιν. Ἄλλ' ἡ ἀνάμνησις εἶνε ἀτμός

και η καρδιξι δι' ατμων δην πληρουται. θελει αισθηματα ζωντανα, δρωντα.

Η φύσις, ητις αποστρέφεται το κενόν, εφροντισει να μη αφήσει επί πολυ κενήν την καρδιαν της κόρης. Έκ της πρώτης θεας του Κλεισθέου, η καρδιξι της Χρυσούλας επληρώθη ολόκληρος, ως το κύπελλον του βασιλέως της Θούλης ριφθέν εις τα κύματα.

Η νεαρά χωρική δην εγνωρίζεν ακόμη τί θα ειπή έρωσ. Έβαλλε μηχανικώς πλεστα δημώδη διαστιχη περιέχοντα θερμάς ερωτικές εκφράσεις, ηκουεν ένίοτε ότι εις χωρικός αγαπή μιαν χωρικήν, αλλά το βάθος, την σημασίαν των λόγων αυτών δην την έννοει ακριβώς — διότι δην ειχεν ακόμη αγαπήση.

Ο έρωσ όπως όλα τα ύμηλικά του παιδία αγαπή τα παιγνίδια, άλλ' η φιλοτάτη αυτῶ παιδία εινε η μεταμφοσις. Έκλέγων τους άπειροτέρους, τους άπλουστέρους, εκείνους, ούτινες δην δύνανται ν' αναγνωρίσωσιν αυτόν, εμφανίζεται υπό ποικιλίας μορφάς. ότε μὲν φέρων τον μανδύαν του Ουρανοσμού, άλλοτε τον χιτώνα της φιλικίας, ούχι σπανίως το προσωπειον της άδιαφορίας.

Η άπειρος κόρη των άγραών υπό την καλύπτραν της εύγνωμοσύνης δην ήδυνήθη ν' αναγνωρίση την πονηράν κεφαλήν του μικρού Έρωτος.

Ηγάπα τον Κλεισθένη και δην το εγνωρίζε.

Τόν ήγάπα! διότι ήσθάνετο την καρδιαν αυτης κενήν, όταν εκείνος εφευγεν από του οικου, και ήσθάνετο την καρδιαν αυτης πλήρη, όταν εκείνος επανήρχετο. Τόν ήγάπα! διότι συνεμερίζετο την χαράν αυτου, όταν τον έβλεπε χαίροντα και συνεμερίζετο την λύπην αυτου, όταν τον έβλεπε τεθλιμμένον.

Τόν ήγάπα! διότι επαλλεν εκ συγκινήσεως όταν ηκουε τον κρότον των βηματων του, εταράσσετο όταν τη απέτεινε τον λόγον, εκλείετο έν τῷ δωματίῳ της και εκλαιεν επί τη απλή ύποψία ότι δην τον ηύχαριστησεν άρκούντως.

Τόν ήγάπα! διότι εμάντευε και εξεπλήρου τάς επιθυμίας του παίν η εκείνος ανοιξη τα χείλη. Τόν ήγάπα! διότι εθεώρει αυτόν άσυγκρίτως υπέρτερον πάντων και μεθ' υπερηφανίας ηκουεν άλλους επαινούοντας αυτόν. Τόν ήγάπα! διότι η μορφή του επεφαίνετο πάσαν νύκτα έν τῷ όνειρῳ αυτης. Τόν ήγάπα! διότι ήσθάνετο άρρητόν τι αισθημα στοργής προς πάν ό τι άνηκεν αυτῶ. προς τα βιβλία έν οίς τον έβλεπε μελετώντα, προς τα ένδύματα άτινα εφόρει. Τόν ήγάπα τέλος! διότι έτρεμεν εξ άνησυχίας όταν εκείνος εξήρχετο την νύκτα και ήργει να επανέλθῃ και άγρυπνούσα παρὰ τον σκοτεινόν φεγγίτην του δωματίου της έπλαττεν έν τη φαντασίῳ της κινδύνους άπιστεύτους, άπευ-

κτατι όλως παράλογα, όποια μόνον ψυχή άγαπάσθα δύναται να πλάσῃ.

Τόν ήγάπα! Τόν ήγάπα! Αλλ' άδυνατούσα να ερμηνεύση τα ίδια αισθηματα, ένόμιζεν η άπλη κόρη ότι ήσθάνετο μόνον άπειρον εύγνωμοσύνην, άφοσίωσιν άτελεύτητον, άλληθι λατρείαν προς τον Κλεισθένη και πάντα ταύτα εκ καθήκοντος, εκ χόρους ύφειλομένου προς τον πορνομιούχον εκείνον άνθρωπον, όστις μεταξύ τήσων άδιαφόρων εφαινετο μόνος αυτός έννοών, μαντεύων την θλιβεράν θεσιν αυτης έν τόπω ξένῳ, μακράν του χωριού της και ζωηρώς συμπονών αυτῇ ένεκα τούτου.

Και ο έρωσ ούτω κηλιεργούμενος ερριζούτο και ήνθει έν τη καρδιξι της Χρυσούλας.

Ο ύπηρετικός βίος έν ταις επαρχίαις δην εινε ρύδινοσ. οι ύπηρεται εκεί δην έχουσι τάς εύκολίας και τάς άναπαύσεις, ών άπολαύουσιν έν ταις μεγαλοπόλεσιν. Από του πρώτου λυκαυγούσ μέχρι του μεσονυκτίου πολλάκις εινε επί ποδός. Έκει το ύδωρ δην άνέρχεται εις το μαγειρείον ούδ' ύπάρχει πολλάκις έν τη αύλή του οικου, άλλὰ πρέπει ν' άντληθῃ έξωθεν και να μετακομισθῃ από δημοσίου κρήνης η φρέατος. Έκει τα άσπόρρουχα θα πλυθώσιν έν τῷ οικῳ, και ούχι υπό μισθωτής πλυντρίας, άλλ' υπ' αυτών των ύπηρετριών. Έκει η καθαρισι των δαπέδων και των θυρών και των παραθύρων εινε μάλλον συνεχής και επιμεμελημένη υπό την άμεσον εποπτείαν της οικοδοσποίνης. Έκει θα παρεμπέσωσι καθ' εκάστην γλιναι πρόσθεται ασχολία σχετικαι προς την διαίταν του επαρχιακού βίου.

Εινε δε πλέον η άμφίβολον αν η άπειρος Χρυσούλα θα ηύδοκίμει έν τη ύπηρεσία της κυρίας Ούρανίας — ητις έχαιρε φήμην καλῶ παράρκτης τοικουρας — άνευ της προστατευτικής συμπαθείας του Κλεισθέου.

Ένεθυμείτο η νεαρά ύπηρετρια πώς εύλως εξ αρχής οτε την ειδεν έν τῷ μαγειρείῳ τη απέτεινε λόγους πλήρεις αγαθότητος. Και μετὰ ταύτα, οτε μη εξοικειωθείσα έτι προς τάς οικιακάς εργασίας εκένωσε ποτε άδεξίως ολόκληρον κυμβίον καφέ επί του άνακλίντρον, εκείνος δην καθησύχασε την εξύχολον μητέρα του, ητις ην έτοιμος να σφενδονήση τους κεραυνούς της γλώσσης της επί της κεφαλής της ταλαιπωρου; Και άλλοτε οτε ο κ. Έπιμενίδης δην εύρε τα ύποδήματα του εστιθωμένα την πρωίαν και εφώναζεν ότι ποτε δην θα μάθῃ την τάξιν αυτῇ η ανάξια η Χρυσούλα, μήπως δην ηκουσε τον Κλεισθένη λέγοντα: να μη ζητούν πολλὰ πράγματα και πολυ εινε και αυτὸ που κόμνει. Έως τότε δύο μηνών ύπηρετρια; Και μήπως αυτός ο ίδιος δην τη απέτεινε δια μειλιχωτάτου τρόπου παρατηρήσεις προλαμβάνων και ε-

πανορθών αυτην, όταν ξεπραττέ τι άδεξίως η άνεπιτυχώς; Πώς αυτη να μη εύγνωμονῃ δι' όλα ταύτα;

Και έτι πλέον: Όταν έν αρχῃ της άφιξέως της, οι αυθαδεις νεοι της γειτονίας ιδόντες νεαν και εύμορφον ύπηρετριαν εις τα παραθύρα του κ. Έπιμενίδου ένόμισαν καλόν να τη εκφράσωσιν ως ήδύνατο καλλιον τα προς αυτην αισθηματά των, τίς την άπήλλαξεν από των φορτικών και προπετών εξομολογήσεων; Ο Κλεισθένης πάλην, όστις επέπληξε σφοδρώς τον ύπηρετην του άπένακτι οίνοπάλου, κράζοντα: ψιτ, ψιτ! ... προς την ύπηρετριαν των, και εόρπισε το παιδίριον του ύποδηματοποιου, διότι συνέλαθεν αυτὸ άποστέλλον από του βάθους του εργαστηρίου του φιλήματα προς την σαρώνουσαν Χρυσούλαν.

Ήσθάνετο λοιπόν άπειρον το αισθημα της εύγνωμοσύνης, της άφοσιώσεως κηλιεσμένον ως εύδεδε άνθρωσ έν τη παρθενική καρδιξι της η χωρική και όταν έβλεπε τον Πανν, τον φίλτατον κυνηγετικόν κύνα του Κλεισθέου, προσθλέποντα δια των ύγρων οφθαλμών τον κύριόν του και ειτα κινούντα την ούραν και περιλείοντα τάς χειρας αυτου, εξήλευε το πιστόν ζῆον, όπερ δια των τοιούτων θωπευμάτων ήδύνατο τουλάχιστον να δηλώσῃ προς τον αυθέντην αυτου την άφοσίωσιν και την εύγνωμοσύνην του.

Μόνον μικρά τις περιόδους ύπῆρξε καθ' ην η Χρυσούλα δην εξήλευε πλέον τον πιστόν κύνα: όταν ο Κλεισθένης ήσθάνεσεν επί τινας ήμέρας. Τότε ήδύνατο κ' εκεινη απομαάσσοσα τα διάκρια της άνησυχίας να εισέρχεται εις τον κοιτώνα του άκροποδητι, ένῳ ο Κλεισθένης εκειτο πυρέσσων επί της κλίνης, ν' άγρυπνῃ τάς νύκτας μετὰ της μητρος αυτου, να εκπληροῖ προ παντός άλλου τάς θελήσεις του άσθενούς, να ύφίσταται τάς ιδιοτροπίας αυτου, άκούρατος πάντοτε, πρόθυμος, προσηλούσα επί της ύγρας μορφής του βλέμματα άφοσιώσεως όπως ο πιστός Πάν.

Μη παρεξηγήσῃ τις την διαγωγὴν του Κλεισθέου! μη νομίση ότι συμπλοῶσ λαλῶν προς την Χρυσούλαν, προσφύλασσων αυτην από της όργῆς των γυνέων, προστατεύων από της αυθαδείας των γειτόνων, έπραττε τούτο ελαυνόμενος υπό του κακισθούλου σκοπού να προσελκύσῃ την αγαπήν και την εμπιστοσύνην της κόρης προς ίδιον ύφελος. Ο εισοσαστής τελειόφοιτος της ιατρικής ητο άνίκανος προς ταιαυτην άτιμον επιβουλήν.

Ο Κλεισθένης Έπιμενίδης ην πράγματι εναρετος νεός. Μεθ' όλως τάς εύκαιρίας, ατινες έτυχον αυτῶ όπως διαφθορῃ διότι ως μόνος υίός εύπόρου επαρχιακής οικογενειας άνετραφή έναντίον όλων των κανόνων της παιδαγωγίας

και ένα περπατήσῃ τάς γυμνασιακάς και ειτα τάς ιατρικάς αυτου σπουδάς, άπεστάλη μόνος εις Αθήνας υπό του πατρος, χορηγούντος αυτῷ δραχμάς 150 κατὰ μήνα — εκτός των χορηγομισμάτων, άτινα άπέστειλε συχνά πυκνά η μητηρ δια συστημένων επιστολών — ο ακριβός υίός του κ. Στεφάνου διέσωσεν άφ' όλων των πειρασμών, τον εκ φύσεως άκέραιον και έντιμον χαρακτήρα του. Ένεθουσιώδης προς πάν γενναίον και ύψηλόν αισθημα, απέκρουε τα χαμερπή και τα ταπεινά. Οι δε άλλοι νεοι έν τη επαρχία του μη έννοούντες ούδὲ συμμερίζομενοι τάς ιδέας του, τον έλεγον εμπαικτικώς ρομαντικόν, πλαιωνικόν και ποιητήν, όταν ήνείτο να πῆ δεύτερον ποτήριον οίνου, η κατέλειπε την παρειαν του προ του μεσονυκτίου και επήγαινε να κοιμηθῃ, διότι ειχε το πρωι να μελετήσῃ, ένῳ αυτοι έμενον έως τα εξημερώματα έξω. Αλλ' οι πατέρες και οι μητέρες άντιθέτως κρίνοντες εμακάριζον τον κ. Έπιμενίδην διότι έχει τοιοούτον υίόν, γενικώς δ' έν ταις οικογενείαις της Χαλκιίδος ο Κλεισθένης ητο γνωστός ούχι υπό το όνομά του άλλ' υπό τον τίτλον το καλῶ παιδι και όσοι ειχον κόρας τον ελογάζον ως ένα από τους πρώτους γαμβρούς.

Ο Κλεισθένης μιαν άδυναμίαν ειχε, το κυνήγιον, και μόνον μιαν ιδιοτροπίαν, να μη εγίξη κανεις το δικαννον και τάς πυριποθήκας του. Εύθυμος συνήθως, ομιλητικός, εξ ίσου άφελής και εύμενης προς πάντας, πρώτων το καλόν σπου ήδύνατο, πολλών διηκούλυε τάς υποθέσεις έν ταις μετὰ του πατρος του δοσοληψίας δια της έπιρροής, ην μόνος εξήσκει επ' αυτου.

Τοιοούτος ών ο Κλεισθένης ού μόνον δην ειχε κατὰ νοῦν κακούς σκοπούς προστατεύων εξ ειλικρινούς συμπαιθείας την Χρυσούλαν, άλλ' εως και θα περιώριζε την εκδήλωσιν της συμπαιθείας του ταύτης, έν προέβλεπε τα μοιραία αισθηματα, άτινα θα παρήγεν έν τη καρδιξι της απλής κόρης.

Εινε δ' άμφίβυλον αν θα εμάντειέ ποτε τον κούφιον έρωτα της χωρικής, αν εκτακτός τις περιστάσις δην έβουήθει προς τούτο.

Ήσπέραν τινά ένῳ εγευματίζον και η Χρυσούλα ιστατο μ' εσταυρωμένας τάς χειρας άναμένουσα ν' άλλάξῃ τα πινακία, ο Κλεισθένης ειπε προς τον πατέρα του:

— Βίχα άλλθεια γράμμα σήμερα από τάς Αθήνας, από τον Γεγάκο μου γράφει ότι έντός τριών μηνών πρέπει να ειμαι εκεί δια να δώσωμεν γραπτώς εξετάσεις.

Συγγρόνως έτεινε το ποτήριον του προς την Χρυσούλαν ζητών ύδωρ. Έψαισεν άνεπαυσίθως τους οφθαλμούς προς την μορφήν αυτης και την ειδεν άχροστάτην αι χειρας αυτης κρα-

τούσαι τήν λαγήνον ἔτρεμον. Ὁ νέος ὑπέθεσεν ὅτι εἶνε ἴσως ἀσθενής.

— Τί ἔχεις, Χρυσούλα; ἠρώτησε μελιχίως.

— Τίποτε, ἐπιθύρσει κατῶ νεύουσα καί ἐρυθρίωσα ἡ κόρη.

— Μὴν εἶσαι ἀρρωστη; Νὰ ἰδῶ. . . καὶ ὁ σπουδαστής τῆς ἱατρικῆς ἔτεινε τοὺς δακτύλους πρὸς τὸν βραχίονά της. Ἄλλ' ἐκείνη ἀπεσπάρθη συγκεχυμένη καὶ ἐφυγεν.

Οἱ ἄλλοι δὲν ἔδωκαν προσοχὴν εἰς τὸν παραδοξὸν τρόπον τῆς ὑπερτρίας, ἀλλ' ὁ Κλεισθένης ἐξέπλάγη, σχεδὸν δυσηραστήθη.

Ἡ Χρυσούλα δὲν ἐφάνη πλέον' ὅτε δὲ μετὰ τὸ γεῦμα ὁ νέος κατὰ τὸ σὺνθησε; κατέβη εἰς τὸ μαγειρεῖον ἵνα δώσῃ τροφήν εἰς τὴν Πάνα, εὖρε πρῶγυσεαν μόνην τὴν Στκαατικὴν.

— Καὶ ἡ Χρυσούλα ποῦ εἶνε; ἠρώτησε.

— Ὡς τὴν κάμερή της' εἶν' ἀνήμπορη καὶ κλειά'.

Τὸ δωματίον τῆς Χρυσούλας ἦτο, ὡς εἶπον, μικρὰ ἀποθήκη κειμένη παρὰ τῷ μαγειρεῖο· ὁ Κλεισθένης ἐπλησίασεν εἰς τὴν ἡμίκλειστον θύραν καὶ εἶδε τὴν Χρυσούλαν κεκλιμένην καὶ κλειούσαν ἐπὶ τοῦ προσκεφάλου της.

— Χρυσούλα, εἶπε συμπαθῶς, τί ἔχεις; Σοῦ ἔκανε κανεὶς τίποτε;

Ἀνήγειρε τότε ἐκείνη βιαίως τὴν ξανθὴν κεφαλήν καὶ προσηλοῦσα ἐπ' αὐτοῦ δακρύβρεκτον βλέμμα ἐπιθύρσειν:

— Βίμαι δυστυχισμένη!

— Δυστυχισμένη! γιατί;

— Γιατί; γιατί θὰ φύγῃς, θὰ φύγῃς! Καὶ ἔκρυψε πάλιν τὴν ὄψιν αὐτῆς ὀλοαύζουσα.

Ὅπως εἰς τὴν πνοὴν βιαίου ἀνέμου ἡ κεκλεισμένη κἀλλὲς τῆς ροῆς διὰ μιᾶς σχάζεται καὶ διανοίγονται ὀλόδροσα τὰ πέταλλα τοῦ ρόδου καὶ ὑπεκφεύγει γλυκεῖα καὶ βαλσαμώδης ἡ τοῦ ἀνθους ἀνάπνοη — οὕτως ἐπὶ τῇ κίβνιδίῳ ἰδέα τοῦ χωρισμοῦ ἐσχάσθη ἀφῆνης καὶ ἠνεωχθῆ τροφρὰ καὶ μυροδόλος ἡ κἀλλὲς τοῦ ἔρωτος ἡ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον κεκλεισμένη ἐν τῇ καρθενικῇ καρδίᾳ τῆς χωρικῆς!

Δὲν εἶπεν ἡ δὴ λέξεις μόνον ἀπλᾶς, κοινωτάτας ἐν τῇ γραφῇ, ἀλλ' ἦτο τοιαύτη ἡ ἔκφρασις τῆς φωνῆς καὶ τῆς μορφῆς της, ὡστε ἀπεκαλύφθη, ἐπαρόδη αὐτοστιγμαί. Ἐμβρόντητος, χωρὶς ν' ἀποτείνῃ λόγον ὁ Κλεισθένης ὀπισθοχώρησε καὶ ἀνελθὼν μηχανικῶς ὡς μεθῶν τὴν κλίμακα ὑπῆγε καὶ ἐκλείσθη εἰς τὸ δωματίον του.

Τὸ πρῶτον αἰσθημα ὅπερ αἰσθάνεται πρὸς ἀνθρώπου ἅμα ὡς μάθη ὅτι ἀγαπᾶται, εἶνε ἡ ἐνδομυχῶς χαρὰ, ἡ αὐτάρετος ἱκανοποίησις. Ἄλλ' ὁ Κλεισθένης ἠσθάνθη μόνον ἐπὶ στιγμὴν τὴν χαρὰν ταύτην; εὐθὺς ὑψώθη ὑπὲρ αὐτὴν βαρεῖα καὶ ἐπιβλητικὴ ἡ φωνὴ τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος.

Ἦτος ἦτο σκληρὰ ἡ ἀπόφραξις, ἦν ἐλάμβανε μετ' ὀλίγον ὁ νεαρός σπουδαστής, ἀλλὰ τί ἠδύνατο νὰ πράξῃ; Ν' ἀπατήσῃ διὰ ψευδῶν λόγων καὶ ὑποσχέσεων ἀσθενῆ κόρην εὐρισκόμενὴν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ἰδίου οἴκου καὶ ἐπιφελόμενος τοῦ ἀγνοῦ αἰσθηματος, ὅπερ ἐνέπνευσεν ὄλω; ἀκουσίως εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς νὰ τὴν κυλίσῃ αὐτὸς εἰς τὸν βόρβορον ὡς ὁ τελευταῖος οὐτιδανός; (Ἡ) πρῶτόν τι μᾶλλον νὰ συντρέψῃ τὴν κεφαλὴν διὰ τοῦ κυνηγετικοῦ του ὄπλου, ὅπερ ἐκρέματο ἐκεῖ εἰς τὸν τοῦρον. Ν' ἀφίσῃ πάλιν αὐτὴν οὕτω βακουκαλωμένην ὑπὸ τοῦ αἰσθηματος; Δὲν ἦτο ἐπιτιμὸν, ἠδύνατο δὲ νὰ ἐπιφέρῃ καὶ οὕτω τὴν ἀπάθειαν τῆς κόρης.

Ὁ Κλεισθένης ὡς ἀληθῆς ἐπιστήμιον ἐκρίνεν ὅτι ὁ ἔρωσ εἶνε ἐκ τῶν ἀσθενειῶν ἐκείνων, αἵτινες θεραπεύονται οὐχὶ ὑπὸ τῆς νοσηλογίας, ἀλλὰ μόνον ὑπὸ τῆς χειρουργικῆς διὰ τολμηρᾶς τινος καὶ ἀποφασιστικῆς ἐγχειρήσεως — ἡ ἐγχειρήσις ἐν τῷ ἔρωτι εἶνε ὁ χωρισμός.

Ἡ Χρυσούλα ἀποχωριζομένη αὐτοῦ καὶ ἐπιστρέφουσα εἰς τὸ χωρίον τῆς ἠδύνατο ἴσως ἐν μέσῳ τῆς ζωογόνου φύσεως νὰ θεραπευθῇ καὶ νὰ τὸν λησμονήσῃ, ἀν τὸ πᾶνημα αὐτῆς δὲν εἶχε προχωρήσῃ πολύ. Ἄλλ' ἠδύνατο καὶ ν' ἀποθάνῃ — ὁ Κλεισθένης εἶχε τὴν ἰδέαν ὅτι ἀποθνήσκει τις ἐξ ἀτυχῶς ἔρωτος — ἀν ἦτο πολὺ ἄργα καὶ τὸ νόσημα εἶχε δηλητηριάζῃ ἤδη τὴν ὑπαρξίν της. Ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ ὁ ἀτυχῆς νέος ἠσθάνετο ἐκ προουρίου τὰς τύψεις τοῦ συνειδῶτος καὶ κατηράτο τὴν τύχην, ἦτις ἀπέσπασε τὴν κόρην ἀπὸ τῶν χλωραῶν βουνῶν της ἵνα φέρῃ καὶ ῥίψῃ αὐτὴν πρὸ τῶν ποδῶν του. Ἄλλὰ καὶ ἀν τοῦτο ἦτο πεπρωμένον μὴ δὲν θὰ ἦτο ὀλιγώτερον ἔνοχος αὐτῆς ἀν ἀπέσταλλε τὴν ταλαίπωρον κόρην ν' ἀποθάνῃ ἀργὴ ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν πτελεῶν καὶ τῶν πλατανῶν της, ἢ ἀν τὴν ἔσυρεν ἀνευ τιμῆς καὶ ζωῆς εἰς τὴν ἐπιθανάτιον κλίνην τῶν νοσοκομείων;

Τί ἄλλο ἠδύνατο νὰ πράξῃ; νὰ τὴν νυμφευθῇ; Ἄλλὰ παρελθὼν πλέον ἀνεπιστρέπτει ὁ εὐτυχῆς κενὸς καὶ ἐν τὰ βασιλόπουλα ἐνυμφεύοντο βυρακοπούλας. Ἀνέπτυσξ ὄλην τὴν πειστικότητα τῆς εὐγλωττίας του δις καὶ τρις ἵνα πείσῃ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἡ Χρυσούλα ἔπρεπε ν' ἀποσταλῇ εἰς τὸ χωρίον της. Ἡ κυρία Οὐρανία ἦτο ἤδη τόσον εὐχαριστήμενη ἐκ τῆς προθυμίας, ἐκ τῆς ἱκανότητος καὶ τῆς ἀγαθῆς φύσεως τῆς χωρικῆς! Ὁ κ. Ἐπιμενίδης ἦτο τόσον εὐχαριστήμενος διότι ἀπηλλάγη τέλος ἀπὸ τὰς αἰωνίους γρίβιας τῆς συζύγου του! Ἄλλὰ καὶ ὁ Κλεισθένης ἐπέμεινε τόσον ὅτι ἡ κόρη πᾶσχει, ὅτι χωρικὴ συνειθισμένη εἰς τὸν ἄερα τῶν βουνῶν δὲν δύναται νὰ ζῆσῃ ἐν τῇ πόλει, ὅτι ὁ ἀρρωστήσῃ, ὅτι θὰ τὴν σκοτώσουν ἀν τὴν κρατήσουν ἐπὶ πλέον μακρὰν τοῦ χωρίου της' καὶ ὑπεστή-

ριξε τὰ ἐπιχειρήματα του διὰ παραδειγματῶν καὶ ἀξιοματῶν εἰλημμένων ἐκ τῆς ἐπιστήμης, ἀτινα ἐπακούου καὶ ἡ ὀλονὲν αὐξουσα ὠχρότης τῆς Χρυσούλας, ὡστε πρῶτος ὁ κ. Ἐπιμενίδης εἶπεν:

— Ἄν εἶνε δὴ ἔτσι' ποῦ λέει ἐγὼ δὲν τᾶχω σκοπὸ νὰ πεθάνῃ τὸ κορίτσι καὶ νᾶχω καὶ τὸ κρῖμα' εἰς τὴν ψυχὴ μου. Ἄς πᾶρ καὶ δὲν χάθηκε πάλι ὁ κόσμος γιὰ σοῦλα.

Ἡ μήτηρ ἐπέισθη δυσκολώτερον, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐπέισθη.

Ἦνε ἀπερίγραπτος ἡ ἀπελπισία τῆς Χρυσούλας, ὅταν ἡ κυρία Οὐρανία ἀνήγγειλε πρὸς αὐτὴν ὅτι τὴν βλέπει ὠχρὰν, πάσχουσαν, καὶ φοβουμένη μήπως ἀσθενήσῃ ἀπεφάσισε νὰ τὴν στείλῃ πάλιν εἰς τὸ Καστρί. Ἀνελύθη εἰς δάκρυα ὀμνύουσα ὅτι δὲν ἔχει τίποτε, ὅτι εἶνε καλά, πολὺ καλά γ. . . Ἄλλ' ὅταν ὁ Κλεισθένης διὰ τῆς γλυκειᾶς φωνῆς του τῇ εἶπεν ἐπιτακτικῶς:

— Χρυσούλα, γιὰ τὸ καλὸ σου πρέπει νὰ πᾶς' εἰς τὸ χωριό!

προσῆλωσεν ἐπ' αὐτοῦ τοὺς μεγάλους γαλανοὺς ὀφθαλμούς της καὶ ὡς νὰ ἐνόησεν ὀρμηφύτως τὴν βαρύτητα τῶν λόγων του ἐκείνων δὲν ἀντίετεινε πλέον.

Μίαν προίαν τοῦ Μαρτίου γέρον ἀγοραγιάτης εἰς Ἑλληνικὸν ἔφερεν ἐπὶ τοῦ ἡμιόνου του τὴν Χρυσούλαν ἀπὸ Χαλκίδος εἰς Ἐπιοχωρίον καὶ ἐκαίθεν εἰς Καστρί.

Γ.

Τρία ἔτη παρελθὼν ἔκτοτε. — Ὁ Κλεισθένης ἀριστεύσας κατὰ τὰς θεωρητικὰς καὶ πρακτικὰς ἐξετάσεις του ἐπανῆλθε τέλειος ἱατρός πρὸς χαρὰν τῶν γονέων, οἵτινες ἐώρτασαν τὴν ἀπόνοδόν του διὰ λαμπροῦ γέφυματος, ἐν ᾧ παρεκάθησαν οἱ ὑπάλληλοι καὶ πάντες οἱ ἐξέχοντες αἰκουρατοὶ τῆς ἐπαρχιακῆς ταύτης πόλεως. Περιελαλήθη δὲ ἀνὰ τὴν ἐπαρχίαν πασαν ἡ πολυτέλεια τοῦ γέφυματος τούτου, ἐν τῷ ὀποίῳ ἡ κυρία Οὐρανία εἶχε κατασκευάσῃ τὴν ὠραιότεραν τῆς κοτόπηττα καὶ εἶχε φιλοτεχνήσῃ τὸν θαυμασιώτερον χαλῆῶν της.

Ὁ Κλεισθένης μίαν μόνον ἠσθάνθη λύπην ἐπανελθὼν εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον' δὲν εὖρε πλέον τὸν φίλτατον κύνα του, τὸν Πάνα. Τὸ πιστὸν ζῶον εἶχεν ἀποθάνῃ ἐκ τῆς λύπης ἔκτοτε ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ ἀσθέντου του, ἀρνηθὲν ἐπιμόνως νὰ φάγῃ ἐπὶ δέκα ἡμέρας. Ἐἶχον δ' ἀποσιωπήσῃ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τὴν εἰδήσιαν ταύτην γνωρίζοντες πόσον θὰ τὸν ἐλύπει.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀφίξίν του ὁ κ. Ἐπιμενίδης εἶπε πρὸς τὸν υἱόν του:

— Αἰ, Κλεισθένη μου, τὰ βόσσανα τῆς σπουδῆς ἐτελείωσαν τόρᾳ εἶσαι πλερὰ ἡσυχος καὶ ἀνεξάρτητος. Ἐγὼ γήρασα' εἶνε κενὸς νὰ πάρῃς καὶ σὺ ἀπάνω σου τὴν φροντίδα τῶν κτημάτων. Καὶ γιὰ νὰ ξεκουρασθῆς καὶ γιὰ ν' ἀναπνεύσῃς καθαρὸν ἄερα νὰ πᾶς ἴσα μὲ τὸ Καστρί νὰ ἰδῆς μὴ ματιὰ τί γίνονται ἡ δουλειαίς μας. Θὰ χορτάσῃς καὶ κωνήγῃ ἐκεῖ' ἔχει λαγούς καὶ τρυγόνια ὅσα θέλεις.

Ὁ Κλεισθένης ἀπεδέχτο εὐχαρίστως τὴν πρότασιν τοῦ πατρὸς καὶ διὰ τῆς πρώτης εὐκαιρίας ἀνεχώρησεν εἰς Ὀρεούς. Τὴν δὲ ἐσπέραν ἐντὸς Σαββάτου τοῦ Ἰουλίου ὁ νεαρός ἰδιοκτῆτης κατήρχετο τοῦ λευκοῦ του ἵππου πλησίον τῶν ἀλωνίων τοῦ Καστρίου.

Ἦτο ἤδη σχεδὸν νύξ' ἐν ταῖς ἀλωνίαις ἔμενον μόνον ὀλίγοι ἀνδρες φυλάττοντες ἢ μετακινουντες τὰ δεμάτια τῶν σταχυῶν, ἅτινα εἶχον ἀθροίσῃ ἐκεῖ εἰς σωροὺς ποικίλων σχημάτων ὅπως ξηρανθῶσι. Αἱ γυναῖκες εἶχαν ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκον ἵνα φροντίσωσι περὶ τοῦ δειπνοῦ' ἔλαμπον δ' ἀνημμένοι οἱ πλείστοι κλιθανοὶ τοῦ χωρίου.

Οὐδεὶς ἐκ τῶν χωρικῶν ἐγνωρίζε τὴν μέλλουσαν ἀφίξιν τοῦ ἀφεντικοῦ, ἀλλ' ἐν τῇ ἐγνωσμένη φιλοξενίᾳ, ὁ πρῶτος ἰδὼν ξένον κατερχόμενον τοῦ ἵππου, ἔσπευσε πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ. Ἦτο δὲ οὗτος ῥωμαλέος χωρικὸς περίπου τριακοντοῦτης, ἔχων εὐγενῆ καὶ εὐθυμον τὴν μορφὴν. Χαρὶς νὰ ἐρωτήσῃ τὸ ὄνομα τοῦ ξένου ἔτεινε πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα:

— Καλῶς ὦρισξ! εἶπε.

— Καλῶς σὰς βροῖκα!

— Καὶ ποῦθε μὲ τὸ καλὸ;

— Δὲν μὲ γνωρίζεις, βέβαια!

— Αἶμ, ποῦ νὰ σὲ γνωρίσω;

— Εἶμαι ὁ Κλεισθένης ὁ γυῖός τοῦ ἀφεντικοῦ σὰς.

— Ὁ χαλῶς! καὶ νὰ μὴν τὸ νεώσω! . . . Αἶμ, πᾶς ἔτσι ἀξάφνα, ἀξάφνα μὰς ἤρθες ἀφεντικό. Νὰ μὴ μὰς παρεγγείλῃς κἄν νὰ ψήσωμε κανένα κατσίκι! . . .

— Ἐχομε καιρὸ νὰ ψήσωμε τὸ κατσίκι αὐριο μεθαῖριο, τῶρα μόνον νὰ ξεκουρασθῶ θέλω.

— Ἀφεντικό, ἀν καταδέχεσαι τὸ φτωχικὸ μὰς. . .

— Καὶ θέλει βρότημα; . . .

Ὁ χωρικὸς ἔσυρεν ἀπὸ τοῦ γαλινοῦ τὸν ἵππον, ἐνῶ παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτοῦ ἐβαδίζεν ὁ Κλεισθένης κρατῶν ἀνὰ χεῖρας τὸν πῖλον καὶ ἀπομάσων τὸ καθίδρον μέτωπον. Μετ' ὀλίγα βήματα ἔφθασαν εἰς λευκὸν οἰκισκὸν παρὰ τῇ θύρᾳ τοῦ ὀποίου νεαρὸ χωρικὴ καλοῦμένη ἐνηθεν ὑπὸ τὴν λάμπην τῶν ἐν τῷ κλιθάνῳ καιομένων κωνοφόρων ξύλων, ἐνῶ ἀντικρῶ γέρον ἔχων τὴν κεφαλὴν ἐν πένθει χήρειας δεδεμένην διὰ μαυροῦ μαντηλίου ἐχόρευεν ἐπὶ τῶν γονάτων κορασίδα

μή συμπληρώσασαν ἔτι τὸ ἔτος, ἥτις μόλις ἐπέλλειζε τὴν λέξιν :

— Παππού ! Παππού !

Ἡ δὲ ἐργαζομένη γυνὴ στρέφουσα ἀενάως τοὺς γλυκεῖς γαλανοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ νήπιον ἐγέλα φιλοστόργως.

Δύο ἄρρενα παίζοντα ἐκυλίωντο ἐπὶ τοῦ χώματός.

— Σταυράκη ! εἶπε πρὸς τὸ ἕτερον τῶν παιδίων ὁ χωρικός, παρ' ἑτάλοιο καὶ δεσ' τὸ ἔσθ' σκαμινιά !.. Αἱ, γυναίκα ! πατέρα ! ἔχομε μουσαφίρη... τὸν γυιὸν ταφαντικοῦ.

Ἡ χωρική ἀφῆκε τὴν ἡλακάτην καὶ ἀνετινάχθη ἡ λέμψις τῆς πυρῆς προσέπεσεν ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτῆς :

— Χρυσούλα ! ἀνέκραξεν ὁ Κλεισθένης ἀναγνωρίζων τὴν παλαιὰν ὑπερέτριάν των.

Ἄλλὰ καὶ ἡ Χρυσούλα τὸν εἶχεν ἀναγνωρίσει καὶ σπεύσασα ἤρπασε καὶ ἐφίλει θερμῶς τὴν χεῖρά του. Ὁ Κλεισθένης ἤκουσεν ἤδη τὸν νέον χωρικὸν καλοῦντα τὴν Χρυσούλαν γυναῖκα του, εἶδε τὸ βρέφος, ὅπου ἐκράτει ὁ μπαρμπά Μήτρος ἐπὶ τῶν γονάτων καὶ κατενόησεν ὅλα τὰ κισθήματα τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης, ἔτινα ἐκρυπτεν τὰ φιλήματα ἐκεῖνα τῆς χωρικής.

Μετ' ὀλίγον ἐμαθεν ὅτι ἡ μητρὶς τῆς Χρυσούλας εἶχεν ἀποθάνῃ πρὸ δύο ἐτῶν καὶ ἡμίσεος καὶ ὅτι ἡ Χρυσούλα νυμφευθεῖσα τὸν Σταθὸν Ἀνάστη ἕνα δέξιο παιδί ἀπ' τὸ χωριὸν, ἔζη τέλος βίον ἡσυχον καὶ εὐδαίμονα ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς οἰκίᾳ, ἀποκτήσασα δὲ μικρὰν κέρην, ἀνέτρεφεν ἔτι μετὰ μητρικῆς στοργῆς καὶ τοὺς δύο ἀδελφοὺς τὸν Σταυράκην καὶ τὸν Ἀντώνην, λησμονήσασα ἰντελῶς ὅλας τὰς παλαιότητας, αἱ ὑπέστη αὐτὴ παρὰ τῆς κακῆς μητρὸς των.

Ὅτε ὁ Κλεισθένης ἐκάθησε σταυροπαδητὶ παρὰ τὴν χαμηλὴν τράπεζαν τοῦ μπαρμπά Μήτρου καὶ ἡ Χρυσούλα περιχαρῶς γελῶσα προσήφεν εἰς αὐτὸν κατὰ τὸ εἰωθὸς τὸ παρρητικὸν ῥηθὲν ἡμῶν, ὁ δὲ προσέειπεν εἰς ὄψιν καὶ εὐτυχίαν τοῦ φιλοξενούντος οἴκου ἠρθάνθη ἐν τῇ καρδίᾳ τὸ ἀπαραιτίτως εὐάρεστον συναίσθημα, ὅτι καὶ αὐτὸς εἶχε συντελέσει εἰς πλήρωσιν τῆς εὐδαιμονίας ἐκεῖνης !

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΗΝΕΥΜΑ

Πενταετῆς παιδικὴ ἐπεπλήττετο ὑπὸ τῆς μητρὸς τῆς διὰ σφάλμα αὐτῆς.

— Μάλιστα, κυρία, εἶλεγε ἡ μήτηρ αὐστηρὰ, ἦταν πολὺ κακὸ αὐτὸ πού ἔκχευε ! Καὶ ἦν τιμωρία σὺ θὰ τὸ πῶ εἰς ὄλους ἄσους γνωρίζουμε, νὰ σὲ μάθουν τί ἀνόγητὴ εἶσαι !

Ἡ μικρὰ μένει ἐπὶ στιγμὴν ἀναυδος καὶ σκεπτικῆ, εἶτα μετὰ ἤθους ἀδιαφόρου.

— Μπᾶ, καὶ τί μὲ τοῦτο ; ἐκεῖνοι τοῦ δὲν γνωρίζουμε εἶνε πολὺ περισσότεροι !

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Τὰ μᾶλλον δυσφόρητα τῶν δυστυχημάτων εἶνε ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὅποια δὲν δυναίμεθα νὰ αἰτιαθῶμεν οὐδέν. Τούτου ἕνεκα ἐπενοήσαμεν τὴν Τύχην, εἶδος δυνάμεως πολεμικῆς καὶ ἐπιβούλου ἡμῶν, ἥτις μόνον ἔργον ἔχει νὰ ταράττῃ τὸν βίον ἡμῶν καὶ ἣν ἔχομεν τὴν παρηγορίαν νὰ καταρῶμεθα ἐν ἐλλείψει τοῦ ἄλλου αἰτίου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ποία εἶνε ἡ χώρα ἡ σχετικῶς ἔχουσα τοὺς πλείστους δικηγόρους ; — Κατὰ τινα στατιστικὴν ἡ Οὐγγαρία ἐπὶ πληθυσμῷ 15,600,000 ἀριθμεῖ 4,600 δικηγόρους, ἐνῶ ἡ Ἑλλάς ἔχει ἐν ὅλῳ μόνον 2,251 καὶ ἡ Πρωσσία 2,161 ἐπομένως αἱ δύο αὐταὶ χώραι ἡμῶν δὲν ἔχουσι τόσους δικηγόρους, ὅσους ἡ Οὐγγαρία μόνη. Μόνον ἐν τῇ πρωτεύουσά αὐτῆς Βουδαπέστη ἀριθμοῦνται 680.

Ἡ Ἑλλὰς κατὰ τὴν ἐπίσημον στατιστικὴν τοῦ 1879 εἶχε τότε δικηγόρους 1690 ἐν μόνῳ τῷ παλαιῷ βασιλείῳ, ἥτις ἐπὶ 1,679,470 κατοίκων ἐπομένως εἶνε ἡ χώρα ἡ σχετικῶς ἔχουσα κατὰ πολὺ πλείονας δικηγόρους ἢ αἱ προειρημέναι διότι ἐνῶ ἐν Οὐγγαρίᾳ ἀναλογεῖ 1 δικηγόρος ἐπὶ 4,000 κατοίκων ὡς ἔγγιστα, ἡ μακαρία Ἑλλὰς ἔχει 1 θεμισταπόλον ἐφ' ἐκάστης χιλιάδος κατοίκων αὐτῆς. Ὅντως μακαρία χώρα, ἐν ἣ τόσος ἀριθμὸς ἀνθρώπων μόνον φροντίζα ἔχουσι τὴν ἐπικράτησιν τῆς δικαιοσύνης !

Γυναῖκες ἐκλογεῖς. — Τὸ νομοθετικὸν σῶμα τῆς Οὐασιγκτιῶνος, μιᾶς τῶν πολιτειῶν τῆς Βορείου Ἀμερικανικῆς Ὀμοσπονδίας διὰ ψήφων 14 κατὰ 7 ἐψήφισε νόμον χρησιγοῦντα εἰς τὰς γυναῖκας τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς πολιτείας ταύτης. Ἡ ἀπόφασίς αὕτη ἐνεποίησε ζωηροτάτην ἐντύπωσιν εἰς τοὺς κατοίκους.

Κατὰ τὴν ἀπογραφήν τῆς 1 Ἰανουαρίου 1883 ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἰαπωνίας συνέκειτο ἐκ 36,700,110 κατοίκων. Ἡ μεγίστη τοῦ νησιωτικοῦ τούτου Κράτους πόλις εἶνε ἡ Ὄσακα ἔχουσα 1,222,333 κατοίκους, ἐνῶ ἡ Τόκιο, ἡ τοῖς Ἑβρωπαϊκοῖς γνωστότέρα πόλις ἔχει μόνον 987,887 κατοίκους.